

HYVINVOINTIKERTOMUS 2025

Hankasalmen kunta

Sisällys

1 Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma	1
2 Väestön hyvinvoinnin tila.....	3
2.1 Väestön hyvinvoinnin tilaa kuvaavia tilastoja	3
2.2 HYTE-kerroin.....	8
3 Hankasalmen kunnan ja Keski-Suomen hyvinvointialueen yhteistyö kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tukemiseksi.....	11
3.1 Lakitausta neuvotteluille	11
3.2 Hyvinvointialueen HYTE-kerroin	14
3.3 Tulosindikaattorit.....	14
3.4 Prosessi-indikaattorit	16
4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset.....	17
4.1 Asukkaiden yhteinen Hankasalmi	18
4.1.1 Ympäristötoimen tavoitteiden toteutuminen	18
4.1.2. Sivistystoimen tavoitteiden toteutuminen.....	19
4.1.2.1 Turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö	21
4.1.2.2 KiVa -Koulu	21
4.1.2.3 Liikunnallisen elämäntavan edistämistä liikkumishjelmaa toteuttaen 2025	21
4.1.2.4 Liikunnan olosuhteet ja ylläpito 2025	22
4.1.2.5 Koulujen arviointi- ja palautejärjestelmiä oppilaille, huoltajille ja/tai sidosryhmille	23
4.1.2.6 Päiväkotien piha-alueiden kehittäminen	24
4.2 Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi	24
4.2.1 Perhepäivähoito	26
4.2.2 Erityisvarhaiskasvatus	26
4.2.3 Monikäyttöiset tilat	26
4.2.4 Toisen asteen opetuksen kehittäminen.....	27
4.2.5 Ennaltaehkäisevä toiminta	28
4.2.6 Hyvinvointipalveluiden (vapaa-ajan palveluiden) kehittäminen	29
4.2.7 Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön arviointi ja kehittäminen	30

4.2.8 Kohtaamispaikkojen tarjoaminen	31
4.2.9 Ennaltaehkäisevät hyvinvointipalvelut	32
4.3. Hankasalmi – vastuullinen omistaja	32
4.4 Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi	33
4.4.1 Nuorten osallisuuden kanavien vahvistaminen	34
4.4.2 Koulutuspalveluiden osallisuus	34
4.4.3 Harrastustoiminnan ja tapahtumien mahdollistaminen	35
5 Keskeisimmät havainnot ja kehittämiskohteet hyvinvoinnin edistämisessä.....	36
5.1 Keski-Suomen hyvinvointialueen ja kunnan välisessä yhteistyössä tunnistettuja kehittämiskohteita ja toiminnan painopisteitä	36
5.2 TE-palveluiden uudistus	36
5.3 Sivistyspalvelujen kehittämiskohteita ja toiminnan painopisteitä	37
5.4 Ympäristötoimen kehittämiskohteita ja toiminnan painopisteitä	37

1 Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma

Kuntalaisten hyvinvointia ja tehtyjä toimenpiteitä tulee seurata säännöllisesti sekä laatia suunnitelma hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain. Tämän lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus (Terveydenhuoltolaki 1326/2010; 12 §). Tämä toteutettiin kevään 2024 aikana. Hyvinvointityöhön kuuluu myös vuotuinen tavoitteita ja toimenpiteitä tarkentava suunnittelu osana talousarviota.

Hyvinvointisuunnitelma perustuu kunnan strategian ja sen tavoitteisiin. Strategia on laadittu vuosille 2022–2025, jolloin myös tavoitteiden aikataulutus koskee useampaa vuotta.

Hyvinvointisuunnitelma esitellään kuntastrategian neljän päämäärän kautta. Tähän raporttiin on koottu eri toimialojen tavoitteita ja niiden toteutumisen seuranta.

Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Hyvän arjen Hankasalmi

Missio: Hankasalmi tarjoaa hyvän ympäristön asua ja harrastaa, kasvaa ja kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä ja yrittää.

Arvot: elävä, lempeä, turvallinen

Kuntastrategiassa keskitytään neljään keskeiseen päämäärään:

- 1. Asukkaiden yhteinen Hankasalmi** – Viihtyisä asuinympäristö, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet – niistä tunnetaan Jyväskylän kaupunkiseudun ainoa aito maaseutukunta
- 2. Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi** - Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta ja palvelujen järjestämiseen on toimivat tilat.
- 3. Hankasalmi – vastuullinen omistaja** – Keskitymme vastuulliseen omaisuuden hoitoon. Turhasta omaisuudesta luovumme.
- 4. Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi** – Elinvoimaisuuden saavutamme yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa.

Vaikutusten ennakkoarvointi on lakisääteistä sekä kunnissa että hyvinvointialueilla. Ennen keskeisten päätösten tekemistä arvioidaan, millaisia vaikutuksia niillä on eri ihmisryhmiin ja ympäristöön.

Vaikutusten arvioinnin näkökulmat voidaan jakaa ihmisiin kohdistuviin vaikutuksiin ja vaikutuksiin, jotka kohdistuvat ihmisiin epäsuorasti. Nämä eivät ole toisistaan irrallisia, vaan eri näkökulmia samaan asiaan. Riippuu aiheesta, mitä näkökulmia ennakkoarvioinnissa kannattaa painottaa.

Arviointeja ei kannata tehdä vain yhdestä näkökulmasta. Erilaisia näkökulmia ovat muun muassa lapsivaikutusten, liikunta- ja liikkumisvaikutusten, sukupuolivaikutusten, terveysvaikutusten sosiaalisten ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi. Näiden lisäksi muita lähestymiskulmia ovat esimerkiksi ympäristövaikutusten, talousvaikutusten, kaa-voituksen ja maaseutuvaikutusten arviointi.

2 Väestön hyvinvoinnin tila

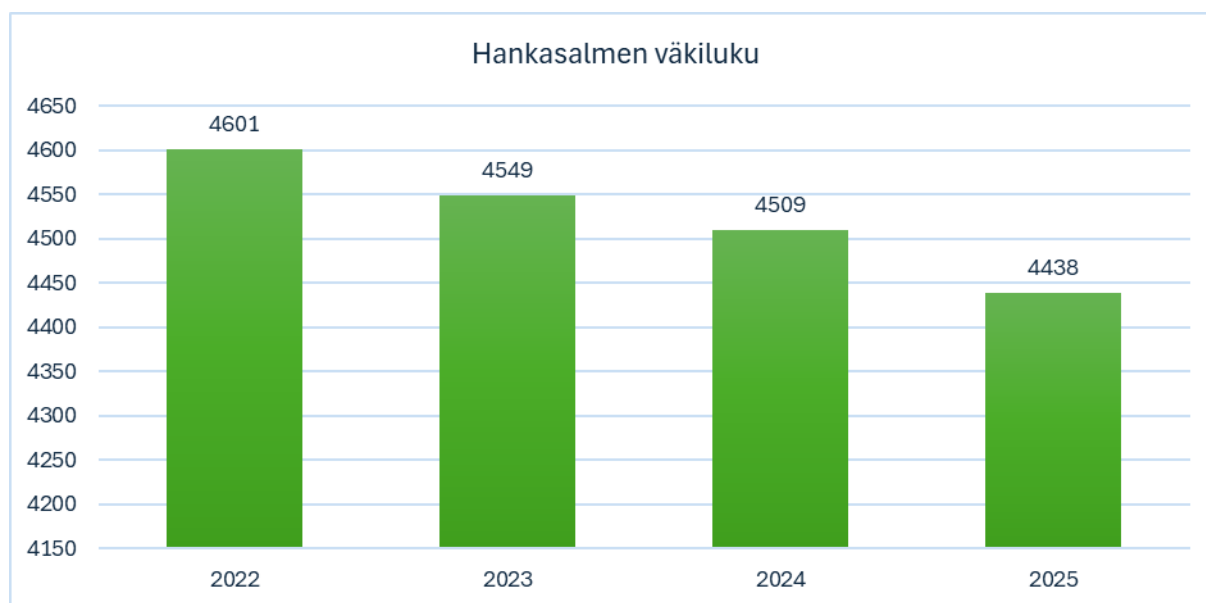
Hyvinvointiraportti 2025 pitää sisällään päivitettyä indikaattoritietoa saatavilla olleiden tilastojen osalta. Lisäksi raportissa kuvataan, millä toimenpiteillä Hankasalmen kunnassa on vastattu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteisiin. Tämän vuosittaisen raportin tiedot perustuvat pääasiassa vuosien 2024 ja 2025 tietoihin. Yhteistyö Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa on kehittynyt vuoden 2025 aikana.

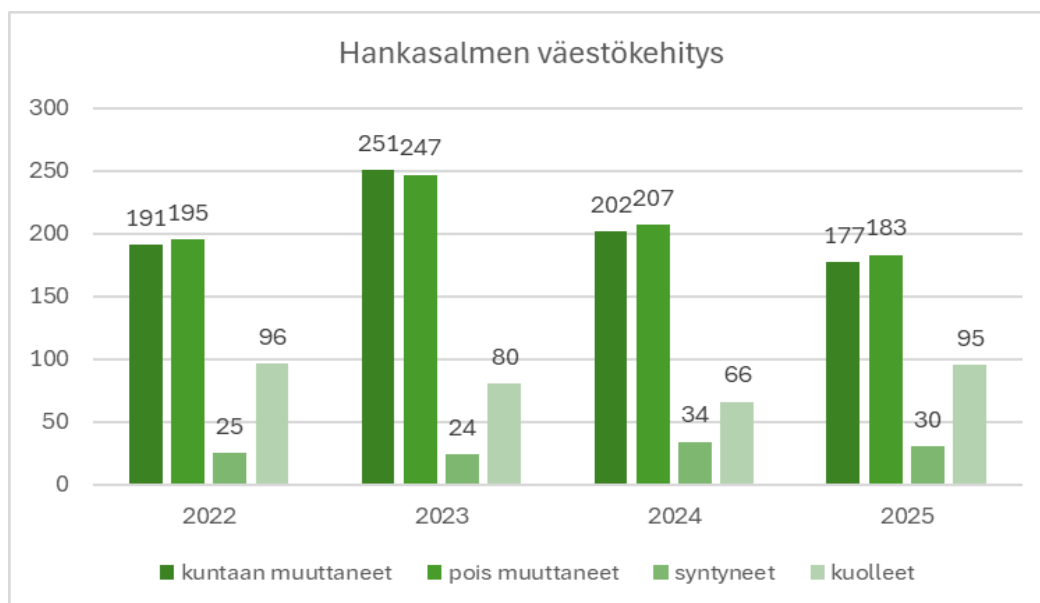
2.1 Väestön hyvinvoinnin tilaa kuvaavia tilastoja

Hyvinvointi on monen tekijän summa, ja sen toteutumista voi katsoa monesta eri suunnasta. Alla on kuvattuna yleistä tilastotietoa, joka on kerätty THL:n esityksestä hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi. Näiden kautta tarkastellaan väestön rakennetta ja hyvinvoinnin tilaa.

Tilastoja tarkasteltaessa on hyvä muistaa, että niiden antamat tiedot tulevat viiveellä ja on tärkeää peilata näitä eri vastuualueiden tuottamiin kuvauksiin toiminnasta ja siinä esiin nousseista painopisteistä ja huomioista vuoden aikana. Näitä käsitellään raportissa tilastotietojen jälkeen.

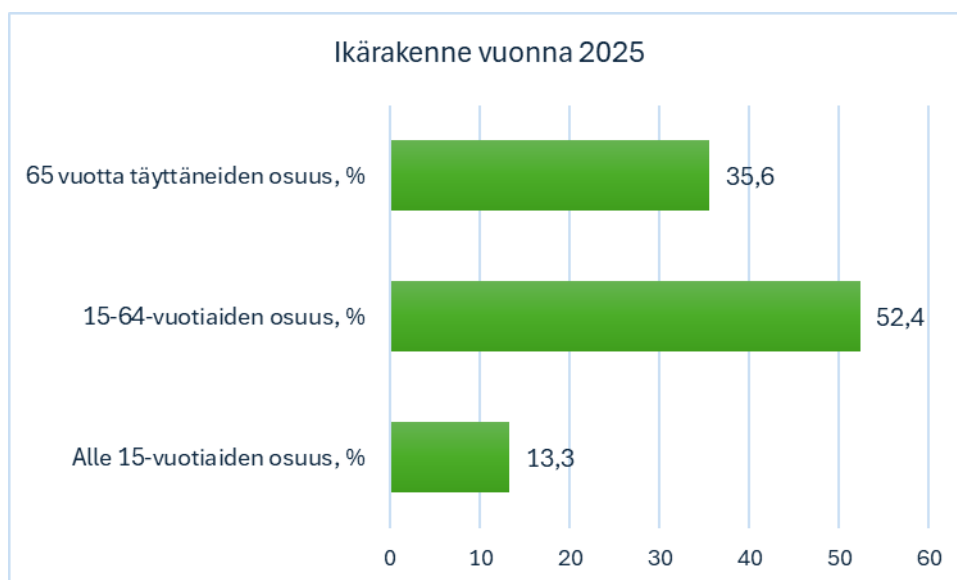
Ensimmäiseksi on koottu kunnan väestörakennetta kuvaavia lukuja. Hankasalmen väkiluku on ollut aleneva viime vuodet.

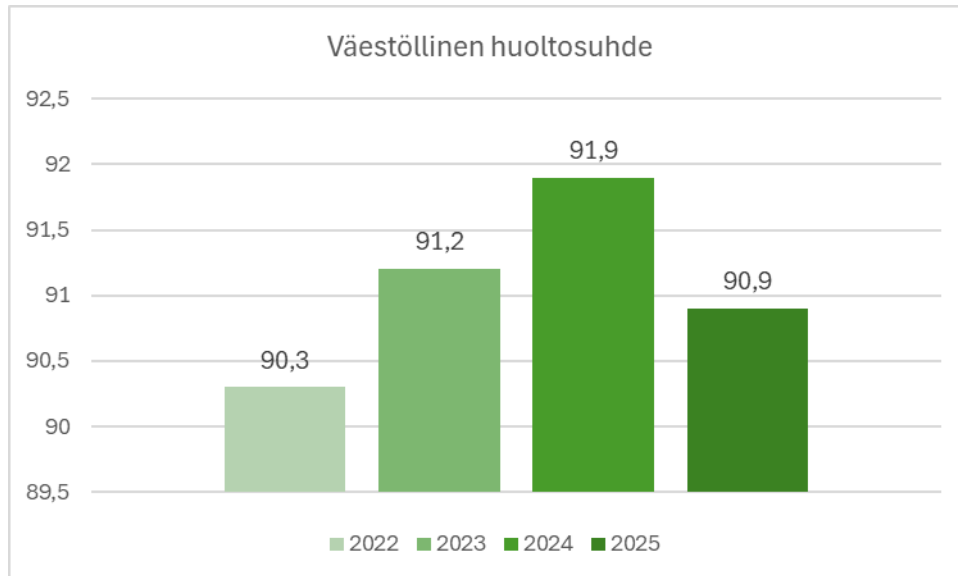

Väestön kokonaismäärä on pienentynyt tasaisesti viime vuosien aikana. Vuonna 2025 väestön määrä tippui 71 hengellä vuoteen 2024 nähden. Tätä kehitystä selittää pääasiallisesti kuolleiden ja syntyneiden välinen erotus, joka oli 65 henkeä vuonna 2025. Kuntaan muuttaneiden ja kunnasta pois muuttaneiden osuus on ollut tasaista viime vuosien aikana. Kuntien välillä tapahtuva muuttoliikenne on marginaalinen ilmiö Hankasalmen väestökehityksessä.

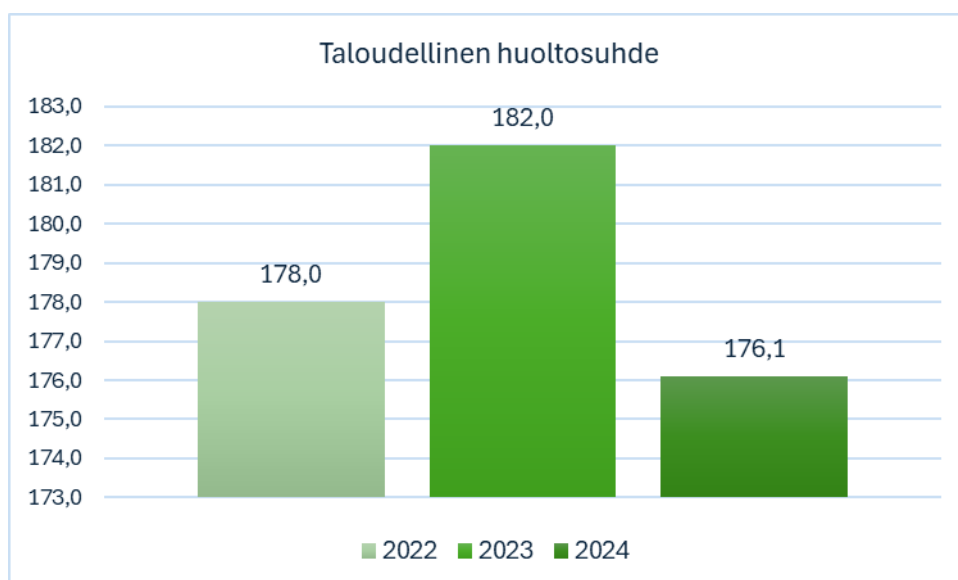
Kuntalaisten ikärakenteessa alle 15-vuotiaiden osuus on 13 % ja seniorikansalaisten osuus 36 % asukkaista.

Demografinen (väestöllinen) huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiaasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15–64-vuotiaasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

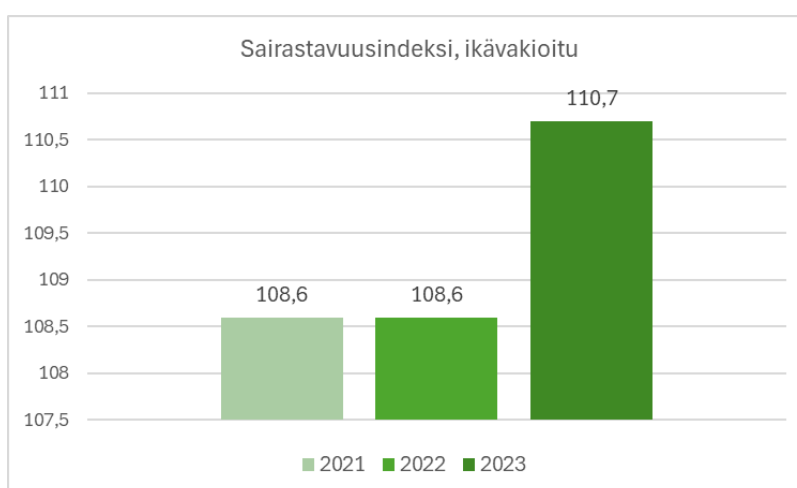

Taloudellinen huoltosuhde eli elatussuhde ilmaisee kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin lukeutuu koko ei-työllinen väestö, eli työttömät, eläkeläiset, lapset ja omaa kotitaloutta hoitavat. Väestö jaetaan pääasiallisen toiminnan perusteella työvoimaan kuuluviin ja työvoiman ulkopuolella oleviin (työlliset ja työttömät yhdessä muodostavat työvoiman).

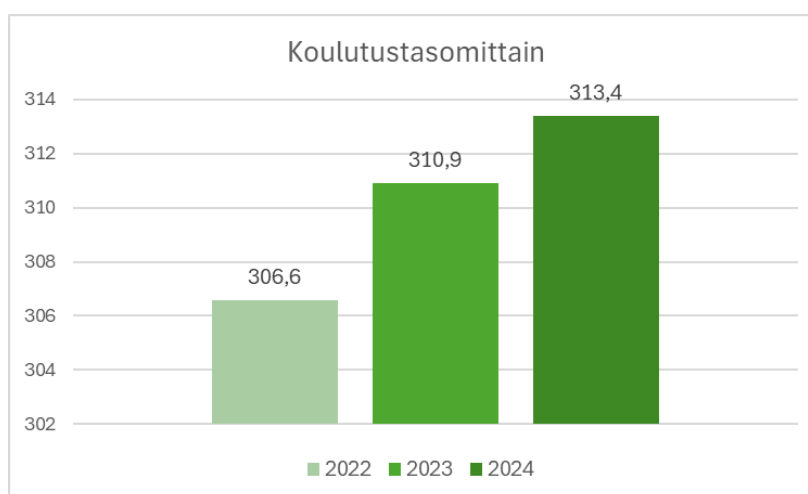
Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvät mm. varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, kirjastot ja yleinen kulttuuritoimi. Peruspalvelujen valtionosuus on nykytilanteessa Hankasalmen kunnalle epäoikeudenmukainen. Valtionosuudet olivat 4,4 miljoonaa euroa, eli 500 000 euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Valtionosuuksiin tehtiin alkuvuodesta 2025 talousarviomuutos, jolla niiden määrää kasvatettiin 200 000 euroa. Muutettuun talousarvioon nähden valtionosuuksien toteuma oli 18 000 euroa heikompi.

Sairastavuusindeksi ilmaisee alueen väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indikaattori koostuu kymmenestä erillisestä sairausryhmittäisestä osaindeksistä, jotka kuvaavat kyseisten sairauksien yleisyyttä alueen väestössä.

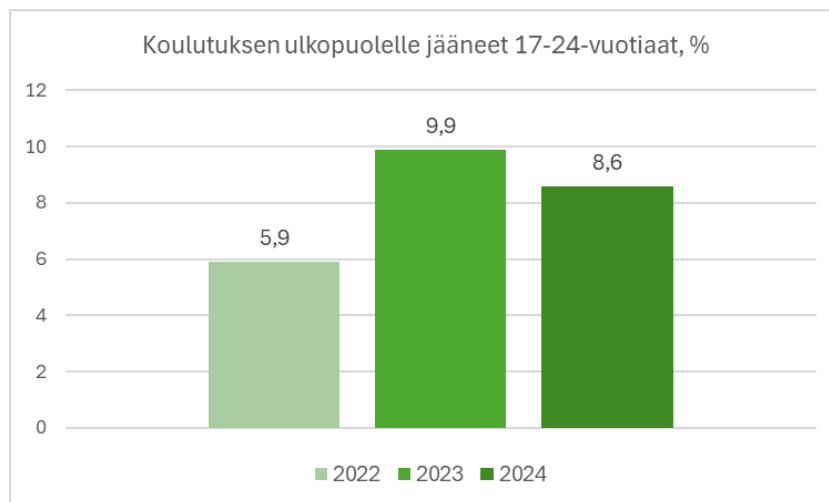
Koulutustasomittain ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettun korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti.

Väestön koulutustasoa osoittava mittain kuvaa väestöryhmän koulutustasoa koulutuspituudella. Esimerkiksi koulutustasoluku 246 osoittaa, että teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 2,5 vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen.

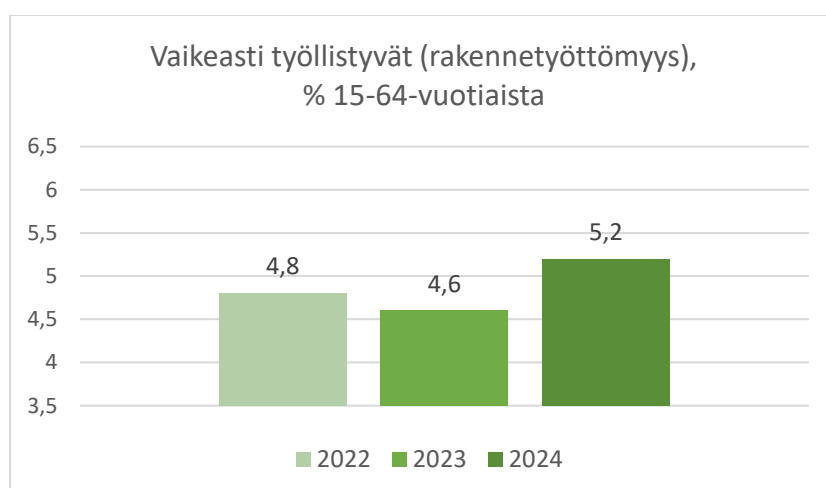

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä kuvaava indikaattori ilmaisee koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä. Koulutuksen ulkopuolelle jääneillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka ko. vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta. Väestötietona käytetään keskiväkilukua.

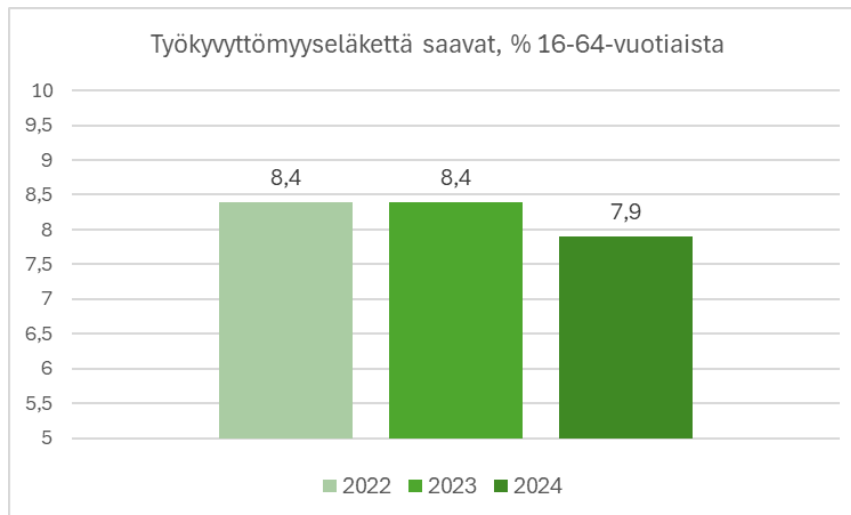
Yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittyminen on vaikeampaa niille nuorille, jotka eivät peruskoulun jälkeen suorita toisen asteen koulutusta. Hyvinvointiongelmien tiedetään usein kasautuvan: peruskoulun jälkeistä jatkotutkintoa vaille jäävillä nuorilla on enemmän toimeentulon ja mielenterveyden ongelmia. Yhtenä syynä koulutuksen ulkopuolelle jäämisessä voi olla nuoren päihteiden käyttö. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen voi vastaavasti altistaa päihteiden käytön lisääntymiselle.

Vaikeasti työllistyvien ryhmään luetaan pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät, palveluilta työttömäksi jääneet ja palveluilta palveluille siirtyneet. Pitkäaikaistyöttömät sisältää vähintään vuoden yhdenjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleet.

Työkyvyttömyyseläke voi olla määräaikainen tai toistaiseksi jatkuva. Määräaikaista työkyvyttömyyseläkettä kutsutaan kuntoutustueksi. Tavoitteena on, että hoidon ja kuntoutuksen jälkeen henkilö palaa kuntoutustuelta töihin tai opiskelemaan. Jos työkyky ei kuitenkaan hoidon tai kuntoutuksen aikana palaudu tai parane, henkilö todennäköisesti siirtyy toistaiseksi jatkuvalla työkyvyttömyyseläkkeelle.

2.2 HYTE-kerroin

Kunnille otettiin käyttöön vuonna 2023 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, eli kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös soteuudistuksen jälkeen. Tässä kuvataan tiivistettynä asioita, joihin etenkin tulevana vuosina tullaan kiinnittämään valtakunnallisesti huomiota.

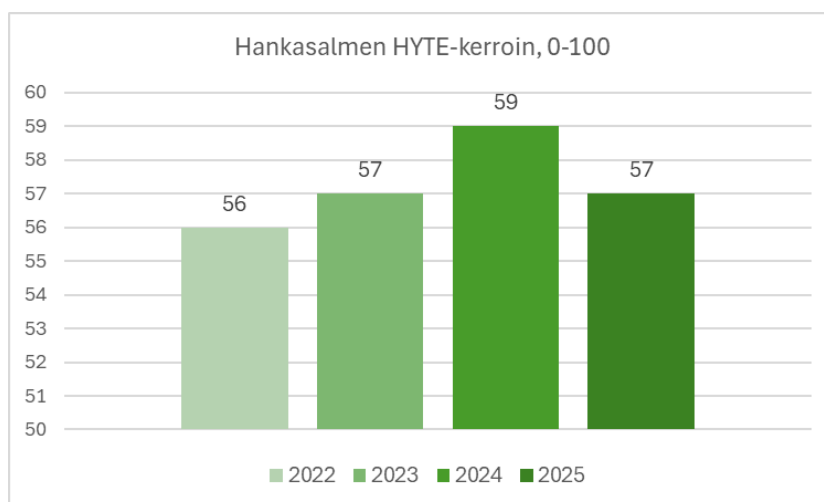
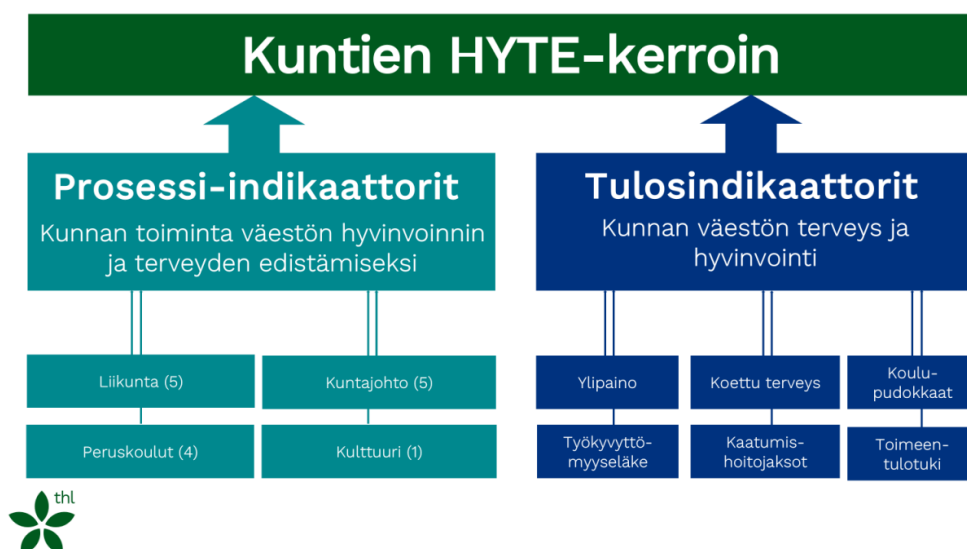
HYTE-kerroin koostuu yhteensä 21 tulos- ja prosessi-indikaattorista. Tietojen lähteenä käytetään esimerkiksi kouluterveyskyselyä, TEA-viisaria ja Tilastokeskuksen keräämiä tietoja. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määräjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

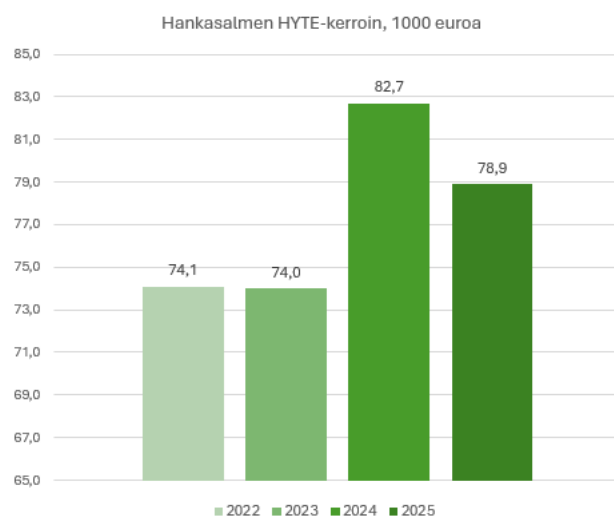
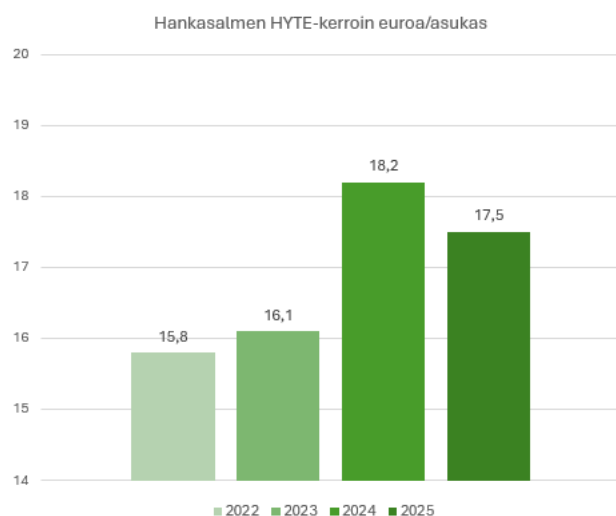
HYTE-kertoimen tulosindikaattorit kuvaavat kuntalaisten terveydentilassa ja hyvinvoinnissa tapahtuneita muutoksia. Ne esittävät ongelmien yleisyyden väestössä prosenttilukuna. Kaatumisten ja putoamisten osalta lasketaan tapaturmien lukumääriä. Tulosindikaattoreita seurataan vuosittain. Poikkeuksena tähän on kahden vuoden välein toteutettava Kouluterveyskysely.

Hankasalmen kunnan osalta esimerkiksi liikuntapalvelujen suunnittelussa ja seurannassa huomioidaan toiminnan tilaa kuvaavia prosessi-indikaattoreita, joissa korostuu verkostomaisen, monialaisen ja hallintokuntien välisen yhteistyön merkitys. Kunnan omilla toimilla on joko suoria tai välillisiä vaikutuksia siihen, mitä indikaattorit jatkossa kertovat. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja koulujen toimintaan kytkeytyvän liikunnan määrällä ja laadulla voidaan vaikuttaa lasten liikunta-aktiivisuuteen.

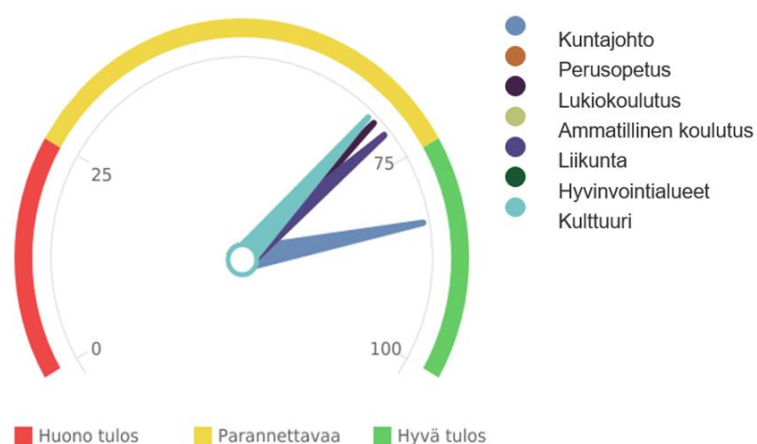
2025 vuoden alusta Hankasalmen kunnassa vakinaistettiin liikunta- ja hyvinvointikoordinaattorin tehtävä. Liikuntakoordinaattori toimi aiemmin kunnassa AVI:n kehittämishankkeen avulla vuosina 2022–2024. Toiminnan hyödyt nähtiin laajasti kuntaorganisaatiossa, joten liikuntakoordinaattorin tehtävä päätettiin vakinaistaa. Tehtäväkuvaan lisättiin hyvinvointikoordinaattorin osuus. Tämän muutoksen avulla tavoitellaan entistä laadukkaampaa tiedolla johtamista hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen kentällä.

Kuntaorganisaation merkitys korostuu erityisesti toimijoiden välisen yhteistyön rakentajana. Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen kentällä on yhteistyörakenteita ylläpidetty ja kehitetty yhteistyössä hyvinvointialueen, järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Hankasalmen Hyte-kerroin vuonna 2025 oli 57. Tulos on lievä pudotus edellisvuoteen nähden (59). HYTE-kertoimen tulokseen vaikuttaa oman organisaation tekemän työn lisäksi muiden kuntien toiminta. HYTE-kerroin ei ole stabiili, vaan se tulos on aina suhteutettu kuntien kokonaisuuteen. Hankasalmen kunta sai HYTE-kerroin valtionosuutta 78 900 euroa vuonna 2025 (2024: 82 700 euroa). HYTE-kertoimen kehitys vastaa melko hyvin terveydenedistämisaktiivisuutta osoittavan TEAviisarin tuloksia. Vuonna 2025 TEAviisarin kokonaispisteet 72 (2024: 72). Hankasalmen tulos vastaa koko Suomen keskiarvoa TEAviisarin osalta vuonna 2025.

Kaikki sektorit : Hankasalmi 2025

Pisteet	Hankasalmi	Koko maa
Kaikki sektorit	72	72
Kuntajohto	83	87
Perusopetus	71	64
Lukiokoulutus	69	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	71	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	68	77

Pisteet	2025	2024	2023	2022
Kaikki sektorit	72	73	70	66
Kuntajohto	83	..	82	..
Perusopetus	..	..	71	..
Lukiokoulutus	..	69	..	..
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..
Liikunta	..	71	..	65
Hyvinvointialueet	..	..	..	..
Kulttuuri	68	..	72	..

Hankasalmi	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä	434,1	400,4	337	352,5	323,1	244,7	
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori		36	37	51	58	43	59
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista	20,7		26,1		24,7		21
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori		47	33	33	62	62	40
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	79	79	80	80	0	0	0
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	79	79	0	0	0	0	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	7	6,2	5,4	5,9	9,9	8,6	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori		43	48	65	62	48	28
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	100	100	36	36	100	100	
Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	0	0	100	100	100	100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	0	0	100	100	100	100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	100	100	100	100	100	100	100
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille		100	100	0	0	0	0
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	0	0	100	100	100	100	100
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä		100	100	100	100	100	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen		0	0	100	100	100	100
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	100	100	0	0	0	0	0
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa		100	100	0	0	0	0
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin		100	100	0	0	100	100
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	21	21	84	84	100	100	
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)		63	84	60	60	67	67
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	2,2	1,9	2,4	2,3	1,2	1,1	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori		44	47	43	51	68	52
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)		49	42	52	54	51	47
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	9,8	9,9	9,3	9,1	9,1	8,7	
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori		64	37	67	44	36	57
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	100	100	100	100	100	100	100
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista	16		20,5		20,3		
Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori		57	52	52	47	47	

3 Hankasalmen kunnan ja Keski-Suomen hyvinvointialueen yhteistyö kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tukemiseksi

Vuosi 2023 oli ensimmäinen hyvinvointialueen toimintavuosi. Kunnan ja hyvinvointialueen välinen toiminnan kehittäminen ja vastuujaako HYTE-työn osalta on hakenut muotoaan. Kunnan ja hyvinvointialueen väliset ensimmäiset lakisääteiset neuvottelut käytiin syksyllä 2023 minkä jälkeen neuvottelut on toteutettu vuosittain.

3.1 Lakitausta neuvotteluille

Laki hyvinvointialueesta 611/2021, 14 §

Hyvinvointialueen ja kuntien neuvottelu Hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Neuvottelussa voidaan

sopia ainakin yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 6§ ja 7§

6 § 4mom (Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa)

Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi kunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Kunnan on osallistuttava 7 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin neuvotteluihin.

7 § 4mom (Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueella)

Hyvinvointialueen on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi hyvinvointialueen on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyötä hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Sen on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden edellä tässä momentissa mainittujen hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.

Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian pitkän aikavälin tavoitteet olivat:

1. keskisuomalaisten kokemus omasta hyvinvoinnistaan, terveydestään ja turvallisuudestaan vahvistuu, 2. keskisuomalaisten hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat,
3. palveluiden yhdenvertaisuus, saatavuus ja saavutettavuus paranevat sekä
4. toiminnan vaikuttavuus ja kustannustehokkuus vahvistuvat.

Alueellinen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (HYTETU) ohjelmakokonaisuus edistää näitä strategisia tavoitteita menestystekijöiden kautta yhteisövaikuttavuuden periaatteiden mukaisesti.

Kuluneella valtuustokaudella on ollut yhtenä laajana tavoitteena kehittää alueellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenne yhteisövaikuttavuuden periaatteiden mukaisesti. Rakenne selkiyttää lakisääteisten kokonaisuuksien edistämistä niin hyvinvointialueen palvelutuotannon, kuin kuntatoimijoiden, järjestöjen sekä seurakuntienkin kanssa. Rakenteen osatavoite on ollut kehittää yhteistä tietopohjaa hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen sekä seurakuntien kanssa. Sen pohjalta kuntien kanssa on lakisääteisten kuntaneuvottelujen osana sovittu hyödynnettävän kuntakorttipohjaa, jossa tarkastellaan yhteisten THL:n määrittelemien vähimmäistietosisältöindikaattoreiden osalta tilannekuvaa eri kuntien välillä. Tämän avulla alueen terveyseroja voidaan tarkastella jatkossa myös trendien näkökulmasta tavoitteellisemmin. Lisäksi alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteitä on edistetty rakenteiden lisäksi mm. yhteistyöryhmien, verkostojen, koulutusten, sekä toimintamallien kehittämisen kautta.

Vuoden 2025 HYTE-neuvottelut toteutettiin useamman kunnan kokoonpanolla. Teamsissa 27.11.2025 pidettyihin neuvotteluihin osallistui Hankasalmi, Laukaa, Konnevesi, Äänekoski sekä Uurainen. Alla koonti tavoitteista sekä Hankasalmen kuntakortti.

	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Työikäisten palvelut	Ikäntyneiden palvelut	Vammaispalvelut	Terveystenhoito
Esitys hytetu-tavoitteista	Arjen turvallisuuden edistäminen				
	Tavoite: Lapsiperheiden varhainen arjen tuki vahvistuu Tausta: perheiden arjen hyvinvoinnin haasteet, vanhemmuuden haasteet, kuormittavat elämäntilanteet.	Tavoite: Työikäisten tukitoimet ja palvelujen välinen yhteistyö vahvistuvat työllistymisen edellytysten parantamiseksi Tausta: Haasteet työllistymisessä, työttömyyden uhka, muutuva työympäristö, taloudelliset haasteet	Tavoite: Ikkäiden toimintakyky vahvistuu, kaatumistapaturmat ja lonkkamurtumat vähenevät. Asumisen turvallisuus vahvistuu. Tausta: asumisturvallisuus, kaltoinkohtelu, kaatumiset	Tavoite: Vammaisten arjen turvallisuus lisääntyy Tausta: Kaltoinkohtelun riski, arjen liikkumisen hankaluudet, turvallisuus arjessa, palvelujen tuki	Tavoite: Asukkaiden arjen tukiverkko vahvistuu ja ennaltaehkäisevät vammautumiset ja kuolemat vältetään Tausta: Vammat ja myrkytykset, alkoholin riskikäyttö, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus, väkivalta vältetään
	Mielen hyvinvoinnin edistäminen				
	Tavoite: Nuorten elämänhallinta ja osallisuus vahvistuu ja syrjäytymisriski vähenee Tausta: Nuorten syrjäytymisen uhka, päihteet, väkivalta ja kiusaaminen	Tavoite: Työikäisten sosiaalisen hyvinvointi lisääntyy Tausta: työarjen kuormittavuus, palaaminen ja arjen kuormittavuus, sosiaaliset suhteet/yksinäisyyden kokemus, päihteet ja riippuvuusongelmat	Tavoite: Ikäntyneiden osallisuus ja kokemus yhteisöllisyydestä vahvistuu Tausta: yhteisöllisyyden ja osattomuuden haasteet, yksinäisyys	Tavoite: Vammaisten yhdenvertaisuuden ja itsemääräämisen kokemus lisääntyy Tausta: Koettu yhdenvertaisuus, osallisuuden haasteet lisääntyvät	Tavoite: Asukkaiden päihteiden riski- ja haitallinen käyttö vähenee Tausta: Päihteet ja riippuvuudet, sosiaalisen hyvinvoinnin haasteet, arjen haasteet
	Liikunnallisen elämäntavan edistäminen				
	Tavoite: Lasten ja nuorten ylipaino vähenee ja perheiden terveelliset elämäntavat vahvistuvat Tausta: perheiden elämäntavat, arjen liikkuminen ja harrastukset	Tavoite: Työikäisten terveystottumukset ja työkyky lisääntyvät Tausta: Fyysisen jaksamisen haasteet, ylipaino, liikkumattomuus	Tavoite: Ikäntyneiden mahdollisuudet huolehtia omasta hyvinvoinnista ja terveydestä kohenee monialaisen yhteistyön ja tuen myötä. Tausta: Liikunta- ja toimintakyvyn haasteet, ravitsemus, alkoholi ja lääkkeet.	Tavoite: Vammaisten itsenäisyys omassa arjessa paranee / säilyy Tausta: arjen toimintakyvyn tuki	Tavoite: Asukkaiden kyky ja taito huolehtia omasta hyvinvoinnista ja terveydestä kohenee Tausta: Liikkumattomuus, elämäntavat, arjen haasteet

Hankasalmi – Kuntakortti

Painopistealueet

- Panostaminen toimiviin peruspalveluihin mm. koulut, varhaiskasvatus, vapaa-ajan palvelut
- Panostaminen lasten ja nuorten hyvinvointiin, osallisuuteen ja mielen hyvinvointiin sekä harrastusmahdollisuuksiin

Toimivat peruspalvelut, terveyskeskus, perhekeskus ja seniorikeskus		Hankasalmi	HVA/ Koko maa
Yhteistyö eri ammattilaisten kesken	Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	21,9	9,2 / 8,3
	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	1,2	2,7 / 2,4
Linjakas päätöksenteko	Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	4,6	5,4 / 4,2
	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	5,9	7,3 / 8,3
Liikunnalliseen elämäntapaan panostaminen	Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	72	65/71
	Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	5,3 - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2

Lasten ja nuorten hyvinvointi

Sosiaali- ja terveyspalvelujen pysyminen lähipalveluna

Kuntatalouden kehitys

Te-uudistus

Hyte-koordinaatioon panostaminen

	Hankasalmi	HVA/ Koko maa
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	50 44,6	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	35,5 - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	16,2	11,7 / 12,3
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	111,5	97,0 / 91,8
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	124,4	108,3 / 100,0
Huoltosuhte, demog. 2023	91,2	64,60 / 61,9

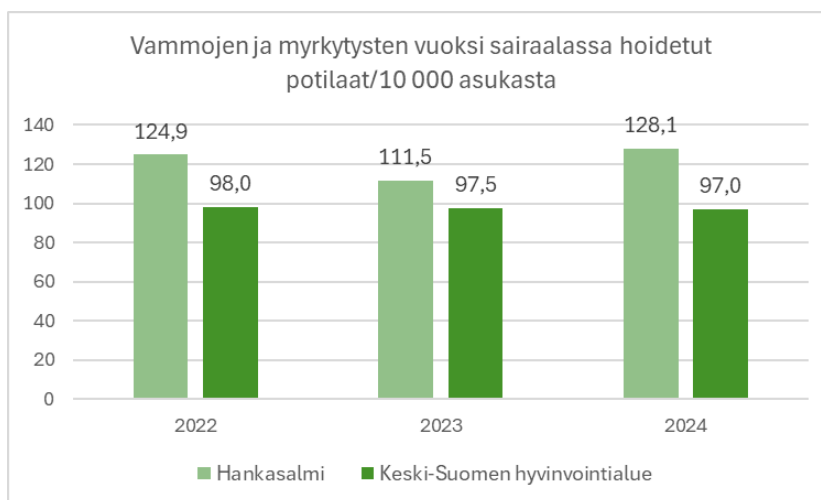
3.2 Hyvinvointialueen HYTE-kerroin

Hyvinvointialueen HYTE-kerroin-indikaattori ilmaisee hyvinvointialueiden HYTE-kertoimen asteikolla 0–100 eli keskiarvo tulosindikaattoreiden keskiarvosta ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvosta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (HYTE-kerroin) on kannustin, joka tarkoittaa, että kunnille ja hyvinvointialueille jaettavan valtion rahoituksen suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Keski-Suomen hyvinvointialueen HYTE-kerroin / asukas oli 39 vuonna 2025, kun se edellisenä vuonna 2024 oli 35.

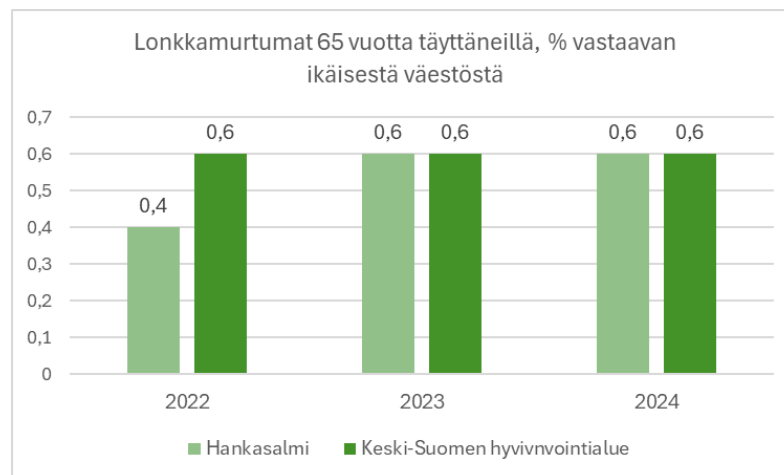
3.3 Tulosindikaattorit

Tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestössä ja niistä lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajan kohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Tulosindikaattorit koostuvat viidestä indikaattorista, joita ovat syrjäytymisriskiä, mielenterveyshäiriöitä, vammoja ja myrkytyksiä, pitkäaikaista toimeentulotukea sekä lonkkamurtumia kuvaavat indikaattorit. Keski-Suomen hyvinvointialueen tulosindikaattoreiden keskiarvo oli 50 vuonna 2025 (2024: 54).

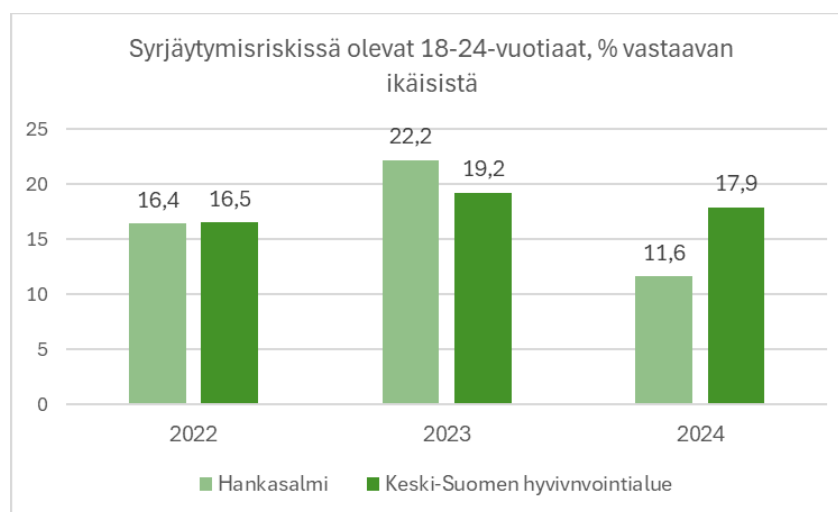
Vuoden aikana sairaalassa hoidettujen vammojen ja myrkytysten lukumäärä suhteessa alueen väestömäärään. Hankasalmelaisten osuus kuvattuna alla päivittyneiden Sotkanet tilastojen pohjalta.

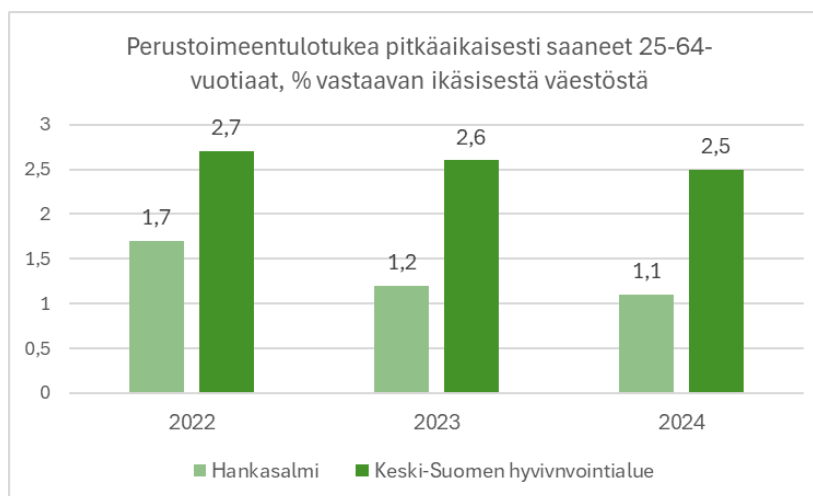
Seuraavaksi kuvataan lonkkamurtuman vuoksi sairaalassa hoidettujen yli 65-vuotiaiden osuus (%) vastaavan ikäisestä väestöstä. Tavoitetaso on korkeintaan 0,4 % 65 vuotta täyttäneistä. Hankasalmen kohdalla osuus on säilynyt aika tasaisena kuten myös kuten myös hyvinvointialueella, joskin tavoitetasosta vielä vähän ollaan jäljessä.

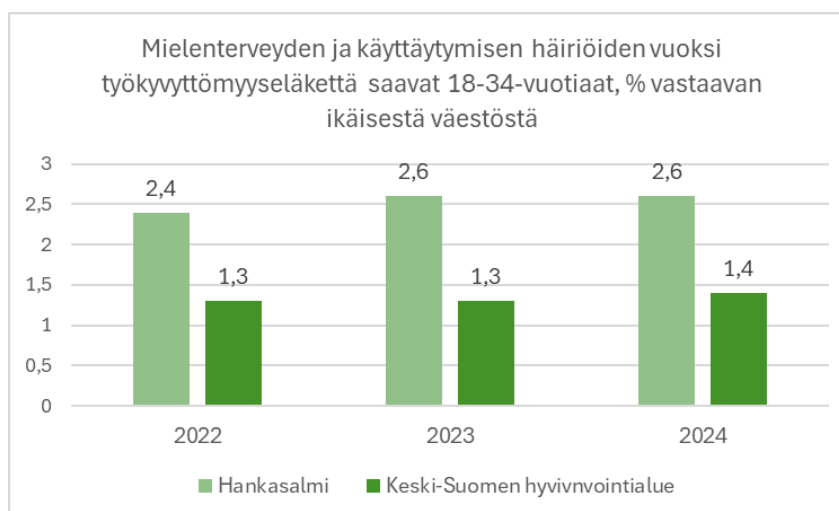
Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 18–24-vuotiaat (% ikäluokasta) on kuvattu seuraavassa graafissa. Tavoitetaso korkeintaan 10 prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä. Syrjäytymisriskissä olevien määrä on hyvinvointialueella laskenut hieman vuodesta 2023, osuuden ollessa vuonna 2024 17,9 %. Alueellisia eroja on jonkin verran.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus vuonna 2024 oli Keski-Suomessa 2,5 %. Indikaattori kertoo vuoden aikana vähintään kymmenenä kuukautena toimeentulotukea saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä. Tavoitetaso yksi prosentti vastaavan ikäisestä väestöstä. Kunta-kohtaiset erot ovat suuria.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien (18–34-vuotiaat) osuus oli vuonna 2024 Keski-Suomen hyvinvointialueella 1,4 %. Alla kuvattuna Hankasalmen vastaava osuus ja sen kehitys valtuustokaudella.

3.4 Prosessi-indikaattorit

Hyvinvointialueella prosessi-indikaattoreita on kuusi ja ne kuvaavat mm. lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksesta pois jäävien tuen tarpeen selvittämisen osuutta, kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittämistä, lasten MPR rokotuskattavuutta (1.annos), elintapojen toteutumista tyypin 2 diabetes riskissä olevilla, alkoholin mini-intervention toteutumista kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski, sekä työttömien toteutuneidenterveystarkastusten määrä suhteessa työttömien kokonaismäärään. Keski-Suomen hyvinvointialueen prosessi-indikaattorin keskiarvo on 17 (laaja hyvinvointikertomus 2023–2025).

- Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen – pisteet 0.

- Kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen – pisteet 0.
- Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabeteksen riskissä oleville Käypä Hoito -suosituksen mukaisesti – pisteet 14.
- Alkoholinkäytön mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai riski – pisteet 0.
- Lasten tuhkarakko-vihurirokko-sikotauti (MPR) rokotuskattavuus (1.annos) – pisteet 69.
- Työttömien toteutuneen terveystarkastusten määrä suhteessa työttömien kokonaismäärään – pisteet 17.

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Hankasalmen strategia tiivistyy otsikkoon Hyvän Arjen Hankasalmi. Tavoitteena on rakentaa ja ylläpitää kuntaa, jossa kuntalaisilla on mahdollisuus hyvään arkeen. Strategian mukaisesti tavoitteena on tarjota hyvä ympäristö asua ja harrastaa, kasvaa ja kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä ja yrittää.

HYVÄN ARJEN HANKASALMI		
ARVOT	PÄÄMÄÄRÄT (joihin pyrimme)	Keinoja, joilla päämäärät toteutuvat - talousarviossa näitä päivitetään, tilinpäätöksissä arvioidaan
ELÄVÄ LEMPEÄ TURVALLINEN	1. Asukkaiden yhteinen Hankasalmi Viihtyisä asuinympäristö, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet – niistä tunnetaan Jyväskylän kaupunkiseudun ainoa aito maaseutukunta	Virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tienvarsien hoitoon ja yleiseen siisteyteen panostetaan; Huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt/rakennelmat puretaan tai kunnostetaan; Puhtaat vesistöt ja luonnon monimuotoisuus turvataan; Luonnon erityispiirteiden ja kiinnostavien luonto- ja kulttuuriympäristökohteiden vetovoima säilytetään ja hyödynnetään. Hiilineutraalisuuteen pyritään vuoteen 2035 mennessä. Vesihuollon toimintavarmuus turvataan kaikissa tilanteissa; Tie- ja kevyenliikenteen –väylät pidetään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla; Hyvät liikenneyhteydet turvataan ja tietoliikenneyhteyksiä kehitetään. Liikunnan, virkistys- ja vapaa-ajan suunnitelman toimenpiteitä toteutetaan; Liikuntapaikkojen kunnossapitoa kehitetään; Kirkonkylän urheilukenttä saatetaan tekonurmipäällysteiseksi; Lajitarjontaa ja tapahtumia sekä yhdistysten toimintaa tuetaan, aktivoidaan ja kehitetään; Kulttuuritoiminnassa korostuu vahva yhdistysten osallisuus; Kunnan ja yritysten yhteistyötä aktivoidaan (harrastusmahdollisuuksienkin kohdalla); Vuorovaikutuksellista viestintää kehitetään ja kuntalaisille luodaan välittömiä vaikutusmahdollisuuksia
MISSIO <i>(kunnan tehtävä)</i>	2. Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta ja palvelujen järjestämiseen on toimivat tilat.	Varhaiskasvatuksen laatu turvataan; Päiväkotien piha-alueet hyödynnetään aitoina liikumis- ja oppimisympäristöinä; Lukiotoimintaa sekä joustavaa alku- ja esiopetusta kehitetään; Kiusaamisen ennaltaehkäisyyn kiinnitetään huomiota; Nuorisotoiminnassa suunnaksi palvelujen pysyvyys; Perhekeskustoimintamallin jatko turvataan ja toimintaa kehitetään; nuorten kohtaamispaikkoja monipuolistetaan Seniorikeskustoimintaa kehitetään; palvelujen esteettömyyteen kiinnitetään huomiota; yhteisöllistä asumista luodaan ja kotitalkkaripalvelua selvitetään; terveyspalvelut turvataan lähipalveluina Hankasalmella ja erityishuomio kiinnitetään lääkärilähtöiseen; terveysliikuntaan kiinnitetään erityinen huomio Koulutussuunnitelma perustuu tarpeisiin ja suunnitelmaa aidosti toteutetaan; Esimiestyötä kehitetään ja Vuorovaikutus ja avoimuus nostetaan henkilöstömme sisällä voimavaraksi
Hankasalmi tarjoaa hyvän ympäristön asua ja harrastaa kasvaa ja kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä ja yrittää.	3. Hankasalmi – vastuullinen omistaja Keskitymme vastuulliseen omaisuuden hoitoon. Turhasta omaisuudesta luovumme. 4. Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi Elinvoimaisuuden saavuttamiseksi yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa	Sähköomaisuuden arvo pyritään turvaamaan ja osittainen myynti ei ole poissuljettua Metsäomaisuutta hoidetaan vastuullisesti niin talouden kuin ilmaston näkökulmasta Hakan asuntokohteiden peruskorjausta toteutetaan suunnitelmallisesti ja kunnalle turhasta asuntokannasta sekä muista turhista kiinteistöistä luovutaan Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistöhoitoa tehostetaan. Yrittäjien ja kunnan säännöllinen tiivis yhteydenpito keskeistä (yritysvaikutustyöryhmä); Matkailuyritykset ja kunta tukevat toisiaan toiminnassaan ja markkinoinnissaan; Teollisten työpaikkojen määrää kasvatetaan; Palvelualan ja hoivapalvelujen toimialojen toimintamahdollisuudet turvataan Pienmäen asuinalue rakentuu Niemisjärvelle; kaavoitetut tontit pidetään myyntikunnossa ja yritystonttien kohdalla tarpeet ennakoidaan Työllisyyden hoidossa nuorten osallistaminen keskiössä; tukityöllistämisen painopiste yrityksiin ja yhdistyksiin; työllistämisasioiden vastuun siirtymiseen kuntiin (vuosi 2024) valmistaudutaan yhdessä muiden kuntien kanssa Kunta turvaa maksuosuudellaan sekä hankelainoillaan Maaseutukehityksen kautta yhdistysten työtä; Yhdistysten harrastustoimintaa ja tapahtumia mahdollistetaan; Vaikutusten arviointi tulee aidosti osaksi päätöksentekoa ja kunnassa hankitaan vastuullisesti; Kehitetään sähköistä viestintää ja some-markkinointia, viestinnän toimintaresurssit turvataan

4.1 Asukkaiden yhteinen Hankasalmi

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen voidaan vaikuttaa monin eri tavoin. Viihtyisä asuinympäristö, kestävä kehityksen periaatteiden huomioiminen, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet ovat kuntastrategiaan kirjattuja päämääriä, jotka pitävät sisällään monia tekijöitä.

4.1.1 Ympäristötoimen tavoitteiden toteutuminen

Virkistys- ja puistoalueiden sekä liikuntapaikkojen kuntoon panostamalla, puhtaiden vesistöjen ja luonnon monimuotoisuuden säilymistä turvaamalla, tie- ja kevyenliikenteenväylien pitämällä turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla, kulttuuritoiminnan vireyden sekä liikunnan, virkistys- ja vapaa-ajan suunnitelman toimenpiteitä toteuttamalla voidaan tuottaa paljon monitasoista hyvinvointia tukevaa toimintaa eri-ikäisille kuntalaisille.

Vuorovaikutuksellisen viestinnän kehittäminen ja välittömien vaikutusmahdollisuuksien luominen kuntalaisille on osaltaan tärkeää myös osallisuuden edistämiseksi. Asukkaiden yhteistä Hankasalmea on aiempien vuosien kuluessa luotu hienoilla rakennushankkeilla, kuten koulukeskus, palvelutalo, terveyskeskus, kevyen liikenteen väylä. Ympäristötoimi oli rakennuttamassa Pellisenrannan liikuntapuistoa vuosina 2023–2024 investoinnin ollessa sivistystoimen / liikuntatoimen vastuulla.

Kunnan hankkeita ovat tukeneet kolmannen sektorin onnistuneet projektit, kuten esimerkiksi Hallan tuvan peruskorjaus, Häähniemäen näkötorni, Kovalanmäen moottoriradan toimitilarakennus ja raviradan valjastusrakennus.

Asukkaiden yhteinen Hankasalmi						
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma 2023	Toteutuma 2024	Toteutuma 2025
Asuinympäristön viihtyisyys	Hyvin hoidetut viheralueet	Virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tienvarsien hoitoon ja yleiseen siistytteen panostetaan.	Asiakaspalaute	Alueiden hoitoon on panostettu olemassa olevien resurssien mahdollistamassa laajuudessa.	Alueiden hoitoon on panostettu olemassa olevien resurssien mahdollistamassa laajuudessa.	Alueiden hoitoon on panostettu olemassa olevien resurssien mahdollistamassa laajuudessa.
Asuinympäristön viihtyisyys	Tie- ja kevyenliikenteenväylät pidetään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla.	Pyritään varmistamaan liikenneturvallisuus teiden hoidon keinoin.	Korvaushakemusten määrä	NJ: Frisbeegolfrataa on käytetty liikuntatunneilla. AS: Frisbeegolfrataa on käytetty oppitunneilla.		Tie- ja kevyenliikenteen väyliä on hoidettu kunnan strategian mukaisesti ja korvaushakemuksia ei ole esitetty vuonna 2025.
	Hyvin hoidetut liikuntapaikat	Hyvin toimivat, helposti saavutettavat ja turvalliset liikuntapaikat aktivoivat kuntalaisia liikkumaan	Liikuntapaikkojen käyttäjämäärät	Ei korvaushakemuksia tai maksuvaatimuksia.		

Erityistä tukea tarvitsevien kuntalaisten asumisen kehittämisen	Turvallisen arjen mahdollistaminen siellä missä muutkin asuvat.	Tehdään yhteistyötä ympäristötoimen kanssa asumisympäristöjen kehittämisessä	Keittämiskohteet/vuosi	Pakolaisten majoitus kunnan tarjoamissa kiinteistöissä onnistui hyvin ja kotouttamisprosessi alkoi loppuvuodesta	Pakolaisten majoitus kunnan tarjoamissa kiinteistöissä onnistui hyvin ja osa tulleista pakolaisista on jäänyt asumaan kuntaan.	Kuntaan jääneiden pakolaisten asumista turvataan tytäryhtiön huoneistoissa.
---	---	--	------------------------	--	--	---

Asukkaiden yhteinen Hankasalmi tavoitteen alla ympäristötoimen osalta merkittävimpana toimintona on asuinympäristön viihtyisyys. Tässä toiminnossa liikuntapaikkojen hoitotyötä tehdään yhdessä sivistyspalveluiden kanssa. Kunnan vuoden 2025 merkittävimpana rakennushankkeena alkoi aseman urheilukentän peruskorjaus monilajiseksi liikuntapuistoksi sivistystoimen investointina ja Ympäristötoimen tuella rakennuttajan roolissa. Hanke valmistuu keuhällä 2026.

Asukkaiden yhteinen Hankasalmi tavoitteen alla on yksi keskeinen toiminto, josta ympäristötoimi on vastannut yhteistyössä sivistystoimen kanssa. Erityistä tukea tarvitsevien kuntalaisten asumisen kehittäminen on kuluneena vuonna kohdentunut pakolaisten asumisen järjestelyihin.

4.1.2. Sivistystoimen tavoitteiden toteutuminen

Asukkaiden yhteinen Hankasalmi							
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025
Turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö	Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen	Oppilas/opiskelija tuntee kuuluvansa koulun ja luokan sosiaaliseen yhteisöön sekä kokee koulussa turvallisuutta ja luottamusta	Pidetyt KiVa-tunnit, kouluterveyskysely	KiVa Koulu tunnit toteutettu.	NJ: KiVa-koulu –tunnit pidetty. Kouluterveyskyselyn tuloksia käsitelty yhdessä opettajakunnan kanssa. Mietitty ja toteutettu toimenpiteitä, joilla on vastattu kyselyssä esille nousseisiin huolestuttaviin kohtiin. KV: Nimetty KiVa-tiimi, joka on selvittellyt useita kiusaamistapauksia. S-2023 KiVa-välkät kaksi krt/vko, Kouluterveyskyselyn tuloksia käsiteltiin henkilöstön ja oppilaiden kanssa sekä tiedotettiin kohteja. Tulosten perusteella on otettu käyttöön uusia toimintatapoja. AS: Kouluterveyskysely on käsitelty henkilökunnan kesken. On sovittu ratkaisuja esiin nousseisiin asioihin, mm. Ryhmittäminen, keskustelutuokioiden mahdollistaminen sekä työrauhan edistäminen. Selvitetty välituntikahinoita, mutta kiusaamistilanteita ei ole	NJ ja AS: KiVa-koulu –tunteja on pidetty. KiVa-kyselyyn on vastattu ja tulokset käyty läpi henkilökunnan kanssa. Niemisjärven koululla KiVa-tiimi on selvittellyt ja seurannut muutamia kiusaamistapauksia. Asemalle on nimetty KiVa-tiimi, mutta selvittelyä tapausta ei juuri ole ollut. KV: KiVa-koulutiimi on perehdyttänyt henkilökuntaa kiusaamisasioihin puuttumisessa, tiimi on selvittellyt esille nousseita kiusaamisasioita yhdessä luokanopettajien/luokanohjaajien kanssa. KIVA-kyselyyn on vastattu ja tulokset on käyty läpi henkilökunnan kanssa. Sekä Aseman että Niemisjärven kouluilla lukuvuoden 24–25 teemana on hyvinvointioppiminen, materiaalina käytetään Rovaniemen hyvinvoinnin vuosikelloa. Syksyllä 2024 otettiin käyttöön uusi poissaolomalli kaikilla kouluilla. Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi, seuraavaksi 2025.	AS ja NJ: KiVa-tiimin opettajat ovat selvittelleet epäiltyjä kiusaamistilanteita ja tarvittaessa toimineet ohjeistusten mukaan. Asemalla luokilla 4–6 ja Niemisjärven yhdysluokassa 3–4 on käytössä jatkuva kiusaamis seuranta Luokkahenki-sovelluksen avulla. Kouluterveyskysely on käsitelty koulujen henkilökunnan kanssa. Ka-veri- ja tunnetaitoja pidetään esillä jatkuvasti. Käytössä on myös Hyvinvoinnin vuosikello, jonka teemoja käsitellään aamunavauksissa. Asemalla lukuvuoden alussa on tullut perinteeksi, että koulunjohtaja lukee Koulurauhan julistuksen.

					juurikaan ollut. Ryhmään mukaan ottaminen on ollut vahvasti esillä.		
Liikunta-, virkistys- ja vapaa-ajan suunnitelma	Suunnitelman vieminen käytäntöön, suunnitelma ohjaa liikunta-paikkojen kehittämistä	Monipuoliset liikunta- ja Virkistysmahdollisuudet, ylläpidetään ja edistetään kuntalaisten hyvinvointia	Liikuntapaikkojen harastaja- ja käyttäjämäärät	Niemisjärven ja Aseman koulun läheisyyteen avattiin uusi frisbeegolfrata syyskuussa 2022.	NJ: Frisbeegolfrataa ollaan käytetty liikuntatunneilla. AS: Frisbeegolfrataa on käytetty oppitunneilla.	Avattu Pellisenrannan monilajinen liikuntapuisto kirkonkylällä ja ulkokuntosalit Asemalla sekä Niemisjärvellä.	
Liikunta-paikkojen kunnossapidon kehittäminen	Hyvin hoidetut liikunta-paikat	Hyvin toimivat, helposti saavutettavat ja turvaliset liikunta-paikat aktivoivat kuntalaisia liikkumaan	Liikunta-paikkojen käyttäjämäärät	Liikuntapaikkoihin panostettu poikkeuksellisen paljon ja samaa linjaa tullaan jatkamaan. Uudet frisbeegolfkentät ja ulkosali mm. sellaisia, mistä ei saada kävijämääriä. Liikuntasalien ja kuntosalin käyttöaste korkea.	Laatukäsikirjan/ digitaalisen asiakas- ja toiminnanohjausjärjestelmän suunnittelu ja käyttöönoton valmistelu käynnistetty kertomusvuoden aikana.	Palvelun laatua on kehitetty vahvistamalla ammattitaitoa ja poikkihallinnollista yhteistyötä. Infrapalveluissa työn ohessa kouluttautunut liikuntapaikkamestari. Liikuntapalvelujen hallinnossa täydennyskoulutuksellakehitetty erityisesti strategista johtamista ja työyhteisön vuorovaikutusta.	
Arviointi- ja palautejärjestelmän kehittäminen osana kunnan viestintä- ja palautejärjestelmää	Asiakastytytyväisyys	Kuntalaisten tarpeisiin ja toiveisiin vastaavat palvelut	Kävijämäärät, asiakaspalaute	Suullisen palautteen kehittämistä toteutettu, kirjaimisjärjestelmä luotu. Uutena viestintäkanava käytössä #hankasalmiliikkuu -tilit. Seuraajamääriä ja sisältöä tarkkaillaan sekä sisällöntuottajien että viestintäihmistien toimesta yhteistyössä.	Suullisen palautteen kehittämistä jatkettu. Liikuntapalveluissa kehitetty turvallisuusasioiden ja kunnossapidon palautejärjestelmää. Viestintätyötä jatkettu aiempien vuosien askelmerkkien mukaan.	Nuorisotyössä otettu aktiiviseen käyttöön nuorisotyön dokumentointijärjestelmä NuoDo, jonka avulla seurataan kävijämääriä sekä voidaan toteuttaa myös asiakaskyselyitä. Palauteita on kerätty myös erilaisilla Forms-kyselyillä ja sosiaalisen median alustoilla.	Perusnuorisotyössä ja koulunuorisotyössä on käytössä dokumentointijärjestelmä NuoDo, jolla seurataan kävijämääriä. Työn vaikuttavuutta on arvioitu erilaisilla palauteilla ja kyselyillä, joita on kerätty sosiaalisessa mediassa Nuorten Hankasalmi-tilin kautta.
Päiväkotien piha-alueiden kehittäminen	Päiväkotien piha-alueita parannetaan aidoiksi liikkumis- ja oppimis-	Pihojen kunnostus toteutetaan asteittain turvallisuu näkökohdat huomioiden ja asiakkaita osallistaen.	Asiakaspalaute ja henkilöstön tyytyväisyyskyselyt	Metsätähden päiväkodin piharemontti valmistui kesällä ja sinne saatiin myös grillipaikka. Lisäksi syksyllä uusittiin Sinisiiven päiväkodin aidantolpat. Asiakastytytyväisyyskysely toteutettiin keväällä ja asiakkailta tuli hyvää palautetta. Pihaa ja lähialueita on hyödynnetty päivittäisessä toiminnassa ja perheilloissa, joita on toteutunut		Metsätähden päiväkodin pihaan rakennettiin aurinkokatos sekä kiipeilyteline. Sillankorvan päiväkodin pihaan nousi aurinkokatos.	Sinisiiven päiväkodin pihaan rakennettiin uusi aita sekä katos suojaamaan kesällä paahteelta. Lisäksi kiinnitimme huomioita ulkoilun porrastamiseen erityisesti Sillankorvan päiväkodissa, koska sielläkin aloitti paljon alle 3-vuotiaita. Päiväkodissa kehiteltiin ohjattua iltapäiväliikuntaa, jolloin osa isommista lapsista lähtee aikuisen kanssa liikkumaan päiväkodin aitojen ulkopuolelle.

	ympäris- töiksi			6 kertaa vuoden ai- kana. Työtyytyväi- syys-kyselyn toteu- tus loppuvuoden aikana.			
--	--------------------	--	--	--	--	--	--

4.1.2.1 Turvallinen ja terveellinen oppimisympäristö

Aseman koulun työsuunnitelmassa lukuvuonna 2025–2026 painopistealueet ovat yhteisöllisyys, toiminnallisuuden lisääminen kouluarkeen sekä luonnossa oppiminen. Yhteisöllisyyttä lisääviä toimintatapoja ovat koko koulun toiminnalliset aamunavaukset kuukausittain, kummiluokkatoiminta, kodin ja koulun ilta sekä lukumummotoiminta. Luokissa on käytössä toiminnallisia opetustapoja. Välituntitoiminta on aktiivista. Lähes kaikki oppilaat liikkuvat välitunneilla. Suosituimpia välituntileikkejä ovat pallopelit.

Niemisjärven koulun kevään 2025 painopiste oli hyvinvointioppiminen. Joka kuukaudelle oli oma hyvinvointiin liittyvä teemansa, jota harjoiteltiin hyvinvointitunnilla. Koululla pidettiin myös aamunavauksia hyvinvointiteemoihin liittyen. Luokkien yhteisöllisyyttä pyritään vahvistamaan joka syksy, kun kouluun muodostuu uusia yhdysluokkia. Lukuvuodelle 2025–2026 painopistealueiksi on valittu liikunnalliseen elämäntapaan kannustaminen sekä koulun lähi- luonnon monipuolinen hyödyntäminen. Aktiivinen oppilaskuntatoiminta tukee yhteisöllisyyttä ja jokaisen vaikuttamismahdollisuuksia yhteisiin asioihin.

4.1.2.2 KiVa -Koulu

Aseman koulun erityisopettajat muodostavat KiVa-koulutiimin, jotka jututtavat oppilaita, kun tulee ilmi ristiriitaitilanteita. Epäasialliseen käytökseen puututaan hyvin matalalla kynnyksellä. Suurin osa kiusaamisista on sanallista ja tapahtuu kouluajan ulkopuolella somealustoilla. Aina kun koululle tulee tietoa niistä, asiasta informoidaan kotiteja. Whatsapp-sovelluksen ikäraja on 13 vuotta, mutta lähes kaikki alakoulun oppilaat ovat kirjautuneet siihen. Koulussa on käsitelty somekäyttäytymistä mm. koulukuraattorin pitämällä oppitunneilla. Loppuvuodesta käytäväpuheissa oli havaittavissa, että huoltajat ovat rajoittaneet lastensa liittymistä ryhmiin.

Niemisjärven koululla toimii aktiivinen KiVa-tiimi, jolla on ollut muutamia käsiteltäviä tilanteita sekä keväällä että syksyllä 2025. Osa tapauksista on tullut tietoon oppilaan tai huoltajan kautta, osan on tuonut käsittelyyn joku koulun aikuinen. Tärkeä osa KiVa-mallia on tilanteen seuranta varsinaisen selvittelyn jälkeen. Oppilaita puhutetaan ja ristiriitailanteita selvitetään päivittäin koulun arjessa. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan arkisissakin tilanteissa.

4.1.2.3 Liikunnallisen elämäntavan edistämistä liikkumishjelmaa toteuttaen 2025

Vuoden 2025 alusta kuntaan palkattiin liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori, jonka tehtävänä on edistää kuntalaisten liikunnallista elämäntapaa. Samana vuonna kunnan liikkumishjelman päätavoitteena oli osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen. Tavoitetta edistettiin muun muassa laatimalla toimintarajoitteisten liikkumisen

edistämisen suunnitelma, jonka pohjana hyödynnettiin kuntalaisille ja eri toimijoille tehtyjä kyselyitä sekä käytyjä keskusteluja.

Saavutettavuutta parannettiin ottamalla käyttöön liikunta-avustajakortti sekä avaamalla Monitoimitalon liikuntasalin verkkokauppa, mikä lisäsi omatoimiliikunnan mahdollisuuksia.

Yksilöllisessä liikuntaneuvonnassa aloitti vuoden aikana noin 30 uutta asiakasta suunnitelman ja resurssien mukaisesti. Lisäksi järjestettiin elämäntapamuutosryhmiä ja OTAGO-tasapainoryhmiä. Kertomusvuonna haettiin ja saatiin Suomi liikkeelle -ohjelman Liikkuva koulu ja Move! -kehittämisavustusta Hankasalmen kouluPT-toiminnan käynnistämiseen, mikä mahdollisti liikuntaneuvonnan laajentamisen myös kouluikäisiin. Liikuntaneuvontaa toteutettiin lisäksi ryhmäkeskusteluina eri kohderyhmille sekä kuntosaliopastuksina.

Puolivuositain järjestettävät InBody-mittauspäivät olivat edelleen suosittuja: vuoden 2025 mittauspäivissä mitattiin noin 150 henkilöä. Liikunnallista elämäntapaa tuotiin näkyväksi myös vuoden aikana järjestetyissä lukuisissa paikallisissa tapahtumissa. Liikunnallinen lapsiparkki toteutettiin kevät ja syyskaudella kuukausittain, kesällä uimakoulut järjestettiin kunnan jokaisella uimarannalla, ja sekä yleisurheilun kesäkisat että vuosittain järjestettävä pyöräilottelu keräsivät runsaasti osallistujia.

4.1.2.4 Liikunnan olosuhteet ja ylläpito 2025

Liikuntapalvelujen ja ympäristötoimen vuorovaikutteista yhteistyötä on syvennetty merkittävästi vuosien 2023–2025 aikana. Hallintokuntien yhteislaukauksena ostettiin ulkoiselta palveluntarjoajalta liikuntapaikkojen riskikartoitus sekä turvallisuusasiakirjojen laadinta. Loppuvuodesta 2025 yhteistyössä Ympäristötoimen ja liikuntatoimen kanssa laadittiin liikuntasalien esteettömyyskartoitus. Tarkoituksena on tarjota sellaiset tilat, missä jokaisella kuntalaisella on mahdollisuus harrastaa turvallisesti ja terveellisesti.

Vuoden 2023 aikana liikuntapalvelut käynnistivät myös liikuntapaikkojen ylläpitoon liittyvän kunnan sisäisen tiilaaja-tuottajamallin laatukäsikirjatyön. Konkreettiseksi tavoitteeksi asetettiin digitaalisen asiakas- ja toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto vuoden 2024 aikana. Kehitystyö jatkui edelleen vuonna 2025. Liikuntapaikkojen käyttäjien eli lähinnä kuntalaisten näkökulmasta järjestelmän käyttöönotto selkeyttää huomattavasti asiakaspalutteen, vikailmoitusten ja kehittämis ehdotusten antamista sekä niiden edistymisen seuraamista. Kunnan sisäisen yhteistyön näkökulmasta toiminnanohjausjärjestelmä selkiyttää niin päivittäistä tehtävien hoitoa kuin pitkän tähtäimen suunnitteluakin. Järjestelmä mahdollistaa läpinäkyvän ja vuorovaikutteisen seurannan yksittäisten töiden edistymisen sekä erilaisten määräaikaistarkastusten, huoltojen, korjausten, laitteiden uusimisen yms. Osalta. Läpinäkyvämmät prosessit myös helpottavat liikuntaympäristöihin liittyvää ajantasaista tiedottamista.

Kertomusvuoden aikana on kehitetty paikallista liikuntainfraa julkisen sektorin ja yksityisten toimijoiden entistä vahvemmallalla kumppanuudella. Kunnan poikkihallinnollisella myötävaikutuksella Asemanseudun kyläyhdistys ry aloitti Leader-rahoitteisen hankkeen, jolla yhdistys kunnosti talkootyönä Aseman koulunmäen ulkoilualueella sijaitsevan kunnan omistaman jääkiekkokaukalon. Yksityisenä hankkeena kohteen kunnostus oli mahdollista huomattavasti nopeammin, kuin tiukkaa priorisointia edellyttävän kunnan investointiohjelman kautta olisi ollut mahdollista. Omaehtoisen kansalaistoiminnan aktiivisuudesta ja näkemyksestä ponnistava, mutta hankehakemuksen konsultoinnista vahvaan työmaatukeen kunnan taustoittama toimintamalli toteutti kirjaimellisesti Hankasalmi liikkuu -liikkumisohjelman visiota, jonka mukaan kaikilla paikallisilla toimijoilla on yhteinen näky hankasalmelaisten liikuttamisesta ja sen merkityksestä. Parhaimmillaan hanke toimii kannustavana ennakkotapauksena vastaaville toteutuksille muissa kohteissa tulevana vuosina. Asemanseudun kyläyhdistyksen hanke jatkuu vuoden 2026 puolelle, jolloin valmistuu hankkeeseen sisältyvä lämmin pukusuoja.

Kunnan omana isona hankkeena kertomusvuoden aikana käynnistettiin Aseman urheilukentän peruskorjaus nykyaikaiset toiveet täyttäväksi ympärivuotiseksi liikuntapuistoksi. Hankkeelle oli kunnan talousarviossa 200 000 euron omarahoitussuus kertomusvuodelle, ja toukokuussa saadun n. 140 000 euron suuruisen valtionavustuspäätöksen jälkeen voitiin toteuttaa urakan tarjouskilpailu. Maanrakennustyöt käynnistyivät syyskuussa, ja talousarviossa vahvistettiin 200 000 euron omarahoitus myös vuodelle 2026. Aseman liikuntapuiston ensimmäinen vaihe valmistuu kesäkuun 2026 loppuun mennessä. Erillisenä investointina kohteeseen toteutetaan kentän viereisen kunnan omistaman rivitalokiinteistön vanhaan pesutuparakennukseen saneerattavat oheistilat, joihin tulee mm. pukeutumis-, peseytymis- ja wc-tilat.

Liikkumishojelman erityispainoalueeksi vuodelle 2025 valittu osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoitti mm. sisäliikuntatilojen laajaa esteettömyyskartoitusta. Kolmesta kohteesta – Monitoimitalolta, Aseman koululta ja Niemisjärven koululta – saadut kartoitusraportit avasivat vallitsevaa tilannekuvaa ja antoivat perusteluita toimenpide-ehdotuksia palvelujen kehittämiseen entistä yhdenvertaisemmiksi. Liikuntapalveluissa ryhdyttiin kertomusvuoden lopulla laatimaan kuntaan suunnitelmaa toimintarajoitteisten liikkumisen edistämiseksi. Esteettömyyskartoitusraporttien huomiot ja kehittämissuhteet ovat oleellinen pohja suunnitelman viitoittamalle toimenpideohjelmalle.

Kertomusvuoden aikana avattiin liikuntapalvelujen verkkokaupassa mahdollisuus ostaa Monitoimitalon liikuntasalin kertavuorovaroituksia. Vuoden lopulla toteutetulla palvelinpäivityksellä parannettiin sekä verkkokaupan että kuntosalin kulunhallinnan toimintavarmuutta. Liikunta- ja ulkoilupaikkojen ylläpito- ja hoitosuunnitelman valmistelua jatkettiin. Tavoitteena on laatia ajantasainen, jatkuvasti päivitettävä dokumentti, joka ohjaa kunnan sisäisiä tilauksia sekä operatiivista ylläpitoa. Hoitosuunnitelma jäsentää liikuntapaikkojen vastuuhenkilöiden työtä vuodenvaihteen mukaisesti ja toimii samalla uusien työntekijöiden perehdyttämisen tukena. Hoitosuunnitelmaan sisältyvät ympäristötoimen ja liikuntapalvelujen keskinäiset sopimukset ylläpidon mitoituksista sekä asiakaspalautteen ja toiminnanohjauksen digitaaliset järjestelmät.

4.1.2.5 Koulujen arviointi- ja palautejärjestelmiä oppilaille, huoltajille ja/tai sidosryhmille

Aseman koulun oppilaskunta on aktiivisesti ottanut kantaa koulun arjen toimintaan. Se on järjestänyt keväällä 2025 ystävänäpäivä- ja vapputapahtumat sekä oppilaiden keskuudessa suosittu Halloween-tapahtuman syksyllä 2025. Vanhempainyhdistyksen jäsenet ovat käyneet tapaamassa oppilaskunnan hallitusta ja kartoittaneet, millaisia toiveita oppilailla olisi kevään tapahtumiksi. Aseman koululla syksyn perinteeksi on muodostunut Kodin ja koulun ilta, johon osallistuu perheitä huomattavasti paremmin kuin perinteisiin vanhempainiltoihin.

Niemisjärven koulussa pidettiin syksyllä 2025 Sinisiiven päiväkodin kanssa yhteinen perheiden ilta, johon olivat tervetulleita oppilaat huoltajineen. Ilta korvasi perinteisemmän vanhempainillan ja kokemukset siitä olivat positiivisia, kun vapaamuotoisemman toiminnan yhteydessä käytiin monia hedelmällisiä keskusteluja koulun ja kodin yhteistyöstä. Vanhempainyhdistys on toiminut aktiivisesti. Oppilaskunnan hallitus pyytää oppilailta toiminta- ja kehitysideoita, joista monet on saatu toteutettua. Vanhempain- tai perheiden iltoja järjestetään vähintään syksyisin, useimmiten myös keväisin.

4.1.2.6 Nuorisotyö

Perusnuorisotyössä ja koulunuorisotyössä on käytössä nuorisotyön dokumentointijärjestelmä NuoDo, jolla seurataan toiminnan ja tapahtumien kävijämääriä sekä työmenetelmien käyttöä. Koulunuorisotyön vaikuttavuutta on arvioitu yläkoululaisille teetetyillä kyselyillä. Palautetta on kerätty sosiaalisen median ja Forms-kyselyiden kautta. Nuorilta on myös kysytty suullisesti palautetta toiminnasta. Sosiaalisen median kanavat toimivat suorina, matalan

kynnyksen palautekanavoina nuorille ja siellä olevia erilaisia kyselyominaisuuksia hyödynnetään palautteen keräämiseen. Vuoden 2025 aikana pohdittiin Nuorten Hankasalmi –sometilien ja Hankasalmen hyvinvointipalveluiden tilien yhdistämistä. Facebookissa tilit päädyttiin yhdistämään, mutta nuorten palautteiden perusteella päädyttiin säilyttämään nuorille kohdennettuun viestintään myös Nuorten Hankasalmi –tili Instagramissa. Bändikämpän käyttäjiä varten luotu oma palaute kanava kunnan Help desk -järjestelmään.

Etsivässä nuorisotyössä ja nuorten työpajatoiminnassa on käytössä PAR-järjestelmä, jolla seurataan asiakasmääriä, toimintamenetelmiä ja tuloksellisuutta. Sekä NuoDo että PAR-järjestelmän tiedot julkaistaan valtakunnallisesti nuorisotilastot.fi sivuilla.

4.1.2.6 Päiväkotien piha-alueiden kehittäminen

Sinisiiven päiväkotiin rakennettiin uusi aita sekä aurinkokatos suojaamaan auringon paahteelta. Varhaiskasvatuksessa aloitti paljon uusia lapsia, varsinkin alle 3-vuotaita, joten kiinnitimme huomioita ulkoilujen porrastamiseen turvallisuusnäkökulmaa silmällä pitäen.

Sillankorvassa aloitettiin iltapäivisin ohjattu iltapäiväliikunta, jolloin osa lapsista lähtee liikkumaan aikuisen kanssa aitojen ulkopuolelle. Tämä toimintamalli auttaa purkamaan energiaa sekä lisää varhaisvuosien liikuntaa. Samalla rajalliseen ulkopihaan tulee lisää tilaa, mikä mahdollistaa pienten turvallisen liikkumisen.

4.2 Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi

Palveluiden tuottamisen edellytys on motivoitunut, koulutettu ja osaava henkilöstö. Hankasalmi henki tarkoittaa toistemme kunnioittamista, avoimuutta ja rehellisyyttä. Palveluiden laadukas tuottaminen edellyttää eri toimialojen yhteistyötä ja toiminnan mahdollistavia toimivia tiloja.

Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi; Kohderyhmänä lapset ja lapsiperheet							
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025
Perhepäivähoito	turvataan perhepäivähoito palvelutarjonnassa	Perhepäivähoitoa on tarjolla kunnan eri alueella vaihtoehtona päiväkotihoidolle	Perhepäivähoitajien lukumäärä	Kotona työskennellyt alkuvuodesta 6 perhepäivähoitajaa, loppuvuodesta 4 (eläköityminen ja pidempi virkavapaa). Tavoitteena rekrytoida tilalle perhepäivähoitaja. Oppisopimuksella koulutettua perhepäivähoitajaa ovat työllistyneet päiväkoiteihin lastenhoitajiksi.	Kunnassa toimi neljä perhepäivähoitajaa ja heillä oli täydet ryhmät.	Kuntaan jäi kolme perhepäivähoitajaa ja heillä oli täydet ryhmät.	Elokuuhun saakka työskenteli 3 perhepäivähoitajaa, joista yksi eläköityi. Molemmat perhepäivähoitajat työskentelevät täysillä ryhmillä ja rekrytoimme uusia perhepäivähoitajia Niemisjärven ja aseman alueille loppuvuodesta.
Erityisvarhaiskasvatus	Panostetaan ennaltaehkäisyyn erityis-	oma työntekijä varhaiskasvatuksessa	uusi työntekijä aloittanut työn 1.1.2019	1.8.2022 alkaen varhaiskasvatuslaikiin on kirjattu kolmiportainen tuki, joka toi halintoon uutena	Erityisopettaja toteuttaa säännöllisesti eri päiväkoiteissa pienryhmätöitä, joka toi halintoon uutena	Erityisopettajan säännölliset pienryhmät joka viikko kussakin päiväkoiteyksikössä. Konsultointi kerran vuodessa perhepäivähoitoon ja	Varhaiskasvatuksen erityisopettajalla on viikoittaiset käynnit kaikissa päiväkotiyksiköissä. Lisäksi hän on ollut jokaisessa yksikössä

	varhaiskasvatukseen			hallintopäätökset. Panostetaan ennaltaehkäisevästi alle 3-vuotiaisiin.	tarjoten yksilöohjausta. Varhaiskasvatus-ympäristöissä otetaan huomioon joustavia ryhmitteilyjä, struktuuria, välineitä, menetelmiä ja materiaaleja	tarvittaessa useammin. Hankehenkilön työpanos erityisesti tuen tarpeisten lasten kanssa toimimiseen.	joka kolmas perjantai. Perhepäivähoitoon hän on konsultoinut 1-2 kertaa vuodessa sekä osallistunut tarvittaessa heidän pitämiinsä vasu-kesteluihin.
Monikäyttöiset tilat	Koulukeskuksen rakentaminen kirkonkylälle	Toimivat, monipuoliset ja muunneltavat tilat laajaan käyttöön	Tilan käyttöaste ja kävijämäärät	Päiväkodit käyttävät kerran viikossa koulujen liikuntatiloja. Koulujen ja monitoimitalon tilat aktiivisessa käytössä sekä kansalaisopiston että yhdistysten ja vapaiden toimijoiden toimesta. Senioritupa tullut uudeksi toimitilavaihtoehtoksi yhdistyskentälle.	Tarjolla olevia tiloja on käytetty monipuolisesti eri toimijoiden toimesta.	Koulujen liikuntasalit viikoittaisessa käytössä. Metsäretket viikoittain sekä säännölliset retket liikuntapaikoille. Hyödynnetty tarjolla olevia tiloja yhteistyössä ja monipuolisesti. Huomioitu tässä myös perhepäivähoidon asiakkaat. Nuorisotiloja on hyödynnetty avoimen nuorisotilatoiminnan lisäksi koulunuorisotyössä mm. Erilaisten ryhmätysten toteuttamiseen ja luokkavierailuihin. Monitoimitalo, kirjasto, liikunta-alueet, kulttuurikellari ja koulukeskus Kohtaamoineen on aktiivisessa käytössä tapahtumien järjestämisessä.	Koulujen tilat, kirjasto, monitoimitalo, senioritupa ovat aktiivisessa yhteiskäytössä. Kansalaisopiston toiminta on Hankasalmella suurelta osin näissä tiloissa. Tilojen käyttöä suunniteltu yhteistyössä kunnan, hyvinvointialueen ja järjestöjen kanssa Nuorisotiloja on hyödynnetty nuorisotilatoiminnan lisäksi monipuolisesti koulunuorisotyössä. Lisäksi tiloissa kokoontuu nuorisovaltuusto yms. Lisäksi toiminta on hyödyntänyt kunnan eri tiloja ja liikuntapaikkoja.
Toisen asteen opetuksen kehittäminen	Laadukas ja kehittyvä luokkoulutus yhdessä muiden lukiodien kanssa verkko-opetusta hyödyntäen	Liikuntalukion kehittäminen ja verkko-opetuksen kehittäminen	Opiskelijamäärä, verkkokurssit, yhteistyötaho	Suunnistuslinjalla on yhteensä 27 opiskelijaa, itsenäisesti on mahdollista suorittaa opintoja Otavian kautta, mikäli lähiopetukseen osallistuminen ei ole mahdollista.	Suunnistuslinjalla on 22 opiskelijaa. Opintojen itsenäinen suorittaminen Otavian kautta/opettajien kautta on toteutunut, mikäli opiskelija ei ole voinut perustellusta syystä osallistua lähiopetukseen.	Suunnistuslinjalla on 22 opiskelijaa. Opintojen itsenäinen suorittaminen Otavian kautta/opettajien kautta on toteutunut, mikäli opiskelija ei ole voinut perustellusta syystä osallistua lähiopetukseen.	
Perhekeskus—toiminnan aloittaminen ennen yhteisiä tiloja	Kaikilla lapsen ja perheen kanssa toimivilla on yhteinen ymmärrys lapsen elämäntilanteesta	Eri toimijat arvioivat yhdessä lapsen ja perheen kanssa arjessa selviytymistä ja voimavaroja.	Palvelupolkujen laadinta	-	-	-	

Avoin kerho- ja kohtaamis- paikkatoiminnan kehittämisen perheiden tarpeita vastaaviksi	Vertais- tuen ja matalan kynnyksen palvelun tarjoaminen lapsille ja perheille	Järjestetään kahdella eri kylällä yhteistyössä seurakunnan, järjestöjen, varhaiskasvatuksen ja perusturvan kanssa. Iltaryhmät työssäkäyville perheille.	Toteutuneet kerhot / vuosi	Tasa-arvohankkeen kautta hanketyöntekijät ovat osallistuneet toimintaan.	Vakan tasa-arvohankkeen puitteissa hanketyöntekijä osallistunut perhekeskuksen tiloissa järjestettävään kerhotoimintaan sekä Vanhempien olohuone –toimintaan.	Vakan tasa-arvohankkeen puitteissa hanketyöntekijä osallistunut perhekeskuksen tiloissa järjestettävään kerhotoimintaan sekä Vanhempien olohuone –toimintaan.	
Lapsiparkkitoiminta yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa	Tukiverkon rakentaminen perheille, joilla sitä ei luonnostaan ole.	Tuetaan lapsiperheiden arkea.	Toteutuneet lapsiparkkikerat/vuosi	Tasa-arvohankkeen kautta hanketyöntekijät ovat osallistuneet toimintaan kaksi kertaa.	Toteutui kolme kertaa.	Ei toteutunut enää vuonna 2024.	Ei toteutunut enää vuonna 2025.

4.2.1 Perhepäivähoito

Perhepäivähoidossa työskenteli kolme perhepäivähoitajaa elokuun puoleen väliin saakka, jolloin yksi heistä eläköityi. Rekrytoimme loppuvuodesta kahta perhepäivähoitajaa Niemisjärven ja aseman alueille, mutta rekrytointi ei tuottanut tulosta. Hankasalmella on tällä hetkellä kaksi perhepäivähoitajaa täysillä ryhmillä ja jatkamme uusien perhepäivähoitajien rekrytointia alkuvuodesta 2026.

4.2.2 Erityisvarhaiskasvatus

Leke-toiminta jatkettiin edelleen ja se jalkautui hyvin myös perhepäivähoitoon. Lisäksi hyödynsimme Valssi-kyse-lyistä saatua palautetta ja laadimme niiden pohjalta kehittämissuunnitelmat leikkiin sekä sensitiiviseen kohtaami- seen liittyen. Arvioimme kehittämissuunnitelmia kevään 2026 aikana. Tasa-arvohankkeen työntekijä mahdollisti pienryhmätoiminnan järjestämisen olemalla lisäresurssina ja syksyllä 2025 hän siirtyi työskentelemään pelkästään Sinisiiven päiväkotiin, koska siellä aloitti paljon alle 3-vuotiaita ja oli lisääntyntä tuen tarvetta muutenkin.

4.2.3 Monikäyttöiset tilat

Aseman koulun liikuntasali on ollut aiempaa aktiivisemmassa käytössä vuonna 2025. Uusia vuoroja on tullut myös arki-iltapäiviin. Koulu käyttää toiminnassaan monipuolisesti kirjaston ja kulttuurikellarin tiloja. Hyvinvointialueen työntekijät (koululääkäri, -terveydenhoitaja, -psykologi ja –kuraattori sekä monet terapeutit) käyttävät koulun ti- loja viikoittain.

Niemisjärven koulun liikuntasalissa on lähes jokaisena viikonpäivänä useampi koulun ulkopuolinen käyttäjä. Vuo- roja on niin arki-illoissa kuin viikonlopuissa, ja vuoroja ovat varanneet niin yksityishenkilöt kuin yhdistykset. Oppi- lashuollon työntekijät sekä terapeutit käyttävät koulun tiloja viikoittain.

Kansalaisopiston toiminnan pohjana on julkisten tilojen monikäyttöisyys. Koulut, monitoimitalo, kirjasto ja seniori- tupa mahdollistavat laajan toiminnan kustannustehokkaasti. Laadukkaalla yhteistyöllä koulujen ja

hyvinvointipalvelujen välillä saadaan tilat käyttöön klo 9–21 välillä tehden toimintamallista kustannustehokkaan. Kansalaisopistolla on niukasti erikseen vuokrattuja tiloja vain omaan käyttöön. Vuonna 2025 tunteja pidetty seuraavasti eri tiloissa: monitoimitalo 722, pääkirjasto 284, Aseman koulu 488, Niemisjärven koulu 200, Seniorikeskus 55, Kuuhankaveden koulu 1932. Kulttuuripalvelut pyrkivät hyödyntämään tiloja monipuolisesti käyttötarkoituksen ja sijainnin perusteella. Erityisesti koulukeskuksen kohtaamo, kirjasto, kulttuurikellari ja monitoimitalo antavat puitteet erilaisille kulttuuritapahtumille

Nuorisotilat kivikoululla ovat päivittäisessä käytössä. Avoimia nuorisotilailtoja järjestetään neljänä iltana viikossa, lisäksi tiloissa kokoontuu yhtenä päivänä nuorisovaltuusto, 6.lk nuokkari-illat ja muita nuorten ryhmiä klo 15.00 jälkeen. Päivisin tilaa käytetään koulunuorisotyössä, mm. luokkavierailuihin ja nuokkarivälitunteihin. Ohjattuja ryhmiä ja muuta toimintaa vuoden 2025 aikana kivikoulun nuorisotiloilla järjestettiin yhteensä 630 tuntia ja 226 kertaa.

Aseman bändikämpä on varattavissa omaehtoiseen bänditoimintaan ja lisäksi tilassa on kokoontunut kansalaisopiston ryhmä. Bändikämpää käytettiin vuoden 2025 aikana 285 tuntia. Edellä mainittujen tilojen lisäksi nuorisotyö on järjestänyt toimintaa useissa muissa kunnan tiloissa, kuten kouluilla, monitoimitalolla (34h), kunnanvirastolla, kulttuurikellarilla, kirjastolla sekä ulkoliikunta-alueilla.

4.2.4 Toisen asteen opetuksen kehittäminen

Lukiokoulutuksen laatustrategia 2030 määrittää lukiokoulutuksen laadunhallinnalle sekä sen johtamiselle valtakunnalliset ja yhdensuuntaiset periaatteet. Sen tavoitteena on tukea lukiokoulutuksen järjestäjiä ja niiden henkilöstöä kehittämään ja ottamaan käyttöön toimivia laadunhallinta-menettelyjä koulutuksen laadun varmistamiseksi ja toiminnan parantamiseksi pitkäjänteisesti kohti vuotta 2030.

Hankasalmen lukion laatustrategiaa on valmisteltu vuosien 2024–2025 aikana. Valmistelutyötä on tehnyt hankeyhteyksijä. Rehtori ja lukion opettajakunta ovat käsitelleet ja työstäneet eri osa-alueita laatustrategiasta yhteissuunnitteluajalla syksyllä 2025. Paikallisessa laatustrategiassa on huomioitu myös viimeisimmät muutokset lukioissa 1.8.2025 alkaen, jotka liittyvät oppimisen tuen järjestämiseen lukion opiskelijoille.

Lukiokoulutuksen laatustrategia rakentuu neljälle laatutekijälle, jotka ovat 1) laadukas oppiminen, 2) hyvinvointi ja osallisuus, 3) kehittyvä toimintakulttuuri sekä 4) lukiokoulutuksen saavutettavuus. Laatutekijöihin liittyvien prosessien jatkuvan kehittämisen kautta lukiokoulutusta kehitetään pitkäjänteisesti ja tietoperustaisesti. Laatu-strategiassa esitettävien toimenpiteiden tavoitteena on nostaa osaamistasoa ja osaamisen laatua sekä kaventaa alueellisia sekä yksilöiden välisiä oppimiseroja. Lukiokoulutuksen järjestäjä vastaa laatustrategian toimeenpanosta ja toteuttamisen tavoista lainsäädännön ja opetussuunnitelman perusteiden määrittämässä viitekehyksessä jatkuvasti alati muuttuvassa toimintaympäristössä.

Lukiostrategiaa ja sen toteutumista arvioidaan kevätlukukauden päätteeksi samalla kun suunnitellaan seuraavaa lukuvuotta. Arjessa toteutetaan lukiostrategiaa. Palautetta on pyydetty syksyn huoltajien illassa lukiolaisten vanhemmilta ja opiskelijoilta aina jakson päätteeksi. Palautteita käydään läpi yhdessä lukion henkilöstön kanssa lukion YS-palavereissa ja niiden pohjalta muokataan lukion toimintakulttuuria, käytänteitä ja opetusta sekä tukijärjestelmiä läpi lukuvuoden.

4.2.5 Ennaltaehkäisevä toiminta

Ennaltaehkäisevää toimintaa edistettiin kaikilla sivistyksen tulosalueilla. Muun muassa koulutuspalveluissa puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttöä perusopetuksen oppituntien aikana koskeva uudistunut perusopetuslaki tuli voimaan 1.8.2025. Syksystä 2025 alkaen perusopetuksen oppilaat eivät ole saaneet käyttää puhelinta, tablettia, kannettavaa tietokonetta, kuulokkeita, kellopuhelinta tai älykelloa koulun oppitunneilla muuten kuin oppimiseen opettajan antamalla luvalla. Järjestyssäännöissä määrättiin myös siitä, missä oppilaan mobiililaitteet säilytetään oppituntien aikana, sekä laitteiden käytöstä ja säilytyksestä muuna kouluaikana, kuten välitunneilla, luokasta toiseen siirryttäessä tai ruokailussa. Mobiililaitetta on voinut käyttää opettajan tai rehtorin luvalla myös oppimisen apuvälineenä tai terveydellisistä syistä, esimerkiksi diabeetikot verensokerin seurantaan.

Lakimuutosten tavoitteena on ollut, että puhelimen häiritsevää käyttöä rajoittavat järjestyssäännöt tuovat oppitunneille työrauhaa sekä edistävät oppilaiden oppimista ja siihen keskittymistä. Rajoitusten ulottaminen koko koulupäivään ja myös sen jälkeisen toiminnan ajaksi vapauttaa aikaa muulle aktiivisemmalle tekemiselle.

Järjestyssääntöjä päivitettiin myös laajemmin turvallisuuteen, terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Päivitys tehtiin yhteistyössä rehtoreiden kanssa Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan. Puhelinten ja mobiililaitteiden käytön rajoitus on rauhoittanut koulutyötä ja muun muassa some-kiusaamistapausten selvittely on vähentynyt.

Sivistyspalvelut on ollut mukana vuoden 2024 ja 2025 aikana Opetushallituksen rahoittamassa Jyväskylän koordinoimassa Yhteisessä koulussa -hankkeessa, jossa on mukana useita kuntia Keski-Suomesta. Hankkeen tavoitteena on ollut juurruttaa jo olemassa olevia toimintamalleja ja käytänteitä sitouttavan kouluyhteistyön hankkeen pohjalta. Hankkeen keskeiset tavoitteet olivat koulupoissaolomallin, kiusaamisen vastaisen toimintamallin ja hyvinvoinnin vuosikellon jalkauttaminen ja juurruttaminen sekä tiedolla johtamisen kehittäminen (muun muassa koulupoissaolojen systemaattinen seuranta kuntatasolla).

Alueellinen hankekoordinaattori on auttanut kuntia toimintamallien käyttöönotossa ja juurruttamisessa jalkautuvan ja konsultoivan työn kautta. Tavoitteena on ollut luoda kouluille läsnäoloa tukevia ja hyvinvointia vahvistavia toimintatapoja ja rakenteita monialaisen yhteistyön kautta. Hankkeessa on kehitetty poissaoloihin liittyvää tiedolla johtamista sekä yhtenäistää poissaolojen tilastointia ja seuranta. Lukuvuonna 2024–2025 perusopetuksessa vuosiluokilla 1.–9. otettiin käyttöön poissaoloihin puuttumisen toimintamalli ja sen osalta kuntakohtaista opiskeluhuoltosuunnitelmaa päivitettiin 1.8.2024 alkaen. Päivitetty suunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 20.8.2024 § 62.

Hankkeen koordinaattori työsti myös Lainvastaiset teot koulussa -toimintamallin väkivaltaan ja muihin lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi. Toimintamallissa on hyödynnetty Etelä-Karjalan mallia "Voiko kiusaaminen olla rikos? toimintamalleja, miten lainvastaisiin tekoihin puututaan Etelä-Karjalan kouluissa". Perusopetuslain 29 §:n mukaan oppilailla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen ovat ensisijaisen tärkeässä roolissa rakennettaessa turvallista ja hyvinvoivaa koulua. Tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan osana eri oppiaineita sekä kaikissa arjen tilanteissa.

Kouluyhteisössä jokaisella on velvollisuus puuttua näkemäänsä tai tietoon tulleeeseen epäasialliseen käytökseen ja väkivaltaan. Tämä koskee myös oppilaita. Tilanteet selvitetään ensisijaisesti koulun henkilöstön toimesta koulun oman toimintamallin mukaisesti. Henkilöstö ilmoittaa tapahtuneesta huoltajille saman päivän aikana ja vahvistaa vuorovaikutteista yhteistyötä huoltajien kanssa, jotta epäasiallinen käytös saadaan loppumaan. Jos koulun omat keinot ja opiskeluhoitopalveluiden tuki eivät riitä, on henkilöstö yhteydessä koulun ulkopuolisiin toimijoihin, kuten poliisiin, lastensuojeluun tai sovittelutoimistoon. Hankasalmen kouluissa hyödynnetään Lainvastaiset teot kouluissa -toimintamallia. Toimintamalli hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 14.1.2025 § 11.

Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi; Kohderyhmänä nuoret							
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025
Vapaa-ajan palveluiden kehittäminen mm. varmistamalla nuorisopalveluiden resurssit	Kunnallisen nuorisotyön vahvistaminen	Kaksi kunnallista nuorisotyöntekijää toteuttamassa nuorisotyötä ja tuke- massa nuorten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia sekä osallisuuden ja tasa-arvon edistämistä	Nuorisotyöntekijöiden tavoitettavuus, nuorisotilat avoinna x/kk, tapahtumat	Työntekijöitä 1,5 htv + 0,5 htv koulu- nuorisotyöntekijä. Lisäksi nuorisotilaohjaajina tuntityöntekijöitä. Nuorisotilat olleet auki 4-5 iltaa/vko. Tapahtumia on järjestetty 15 kpl. Näiden tapahtumien lisäksi on toteutettu ryhmäytyksiä.	Työntekijöitä 1,5 htv + 0,5 htv koulunuorisotyöntekijä. Lisäksi siviilipalvelushenkilö työresursseissa. Nuorisotilat olleet auki 4-5 iltaa/vko. Tapahtumia on järjestetty 15 kpl. Näiden tapahtumien lisäksi on toteutettu ryhmäytyksiä.	Työntekijöitä 1,5 htv + 0,5 htv koulunuorisotyöntekijä. Lisäksi nuorisotilaohjaajina tuntityöntekijöitä. Nuorisotilat olleet auki 4-5 iltaa/vko. Tapahtumia ja retkiä on toteutettu noin 25 kpl. Lisäksi vuoden aikana on kohdattu kaikki yläkoulu- ja lukioikäiset nuoret sekä kaikki kunnan 6. luokkalaiset ryhmäytysten, välituntitoiminnan ja nivelvaihteen kautta.	Työntekijöitä 1,5 htv + 0,5 htv koulunuorisotyöntekijä. Lisäksi nuorisotilaohjaajana tuntityöntekijä (2-3 iltaa/kk). Nuorisotilat olleet auki 4 iltaa/vko. Tapahtumia ja retkiä on toteutettu 23 kpl. Lisäksi vuoden aikana on kohdattu kaikki yläkoulu- ja lukioikäiset nuoret sekä kaikki kunnan 6. luokkalaiset ryhmäytysten, välituntitoiminnan ja nivelvaihteen kautta. Etsivä nuorisotyöntekijä 1,0 htv ja nuorten työpajaohjaajat 2,0 htv vakinaistettiin 2025
Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön arviointi ja kehittäminen	Kunnan vahvuudet ja resurssit käytön toiminnan suunnittelussa, Järjestämisessä ja kohdentamisessa	Toimiva yhteistyö paikallisten yritysten kanssa sekä kehittäminen yhdessä työllisyysryhmän kanssa	Tilastointijärjestelmistä saadun tiedon hyödyntämisen toiminnan suuntaamisessa	PAR-järjestelmän seurannan kautta arvioitu toiminnan tuloksellisuutta. Digietsivätoiminta ollut tuloksellista. Nuorten työpajatoiminnassa kehitetty opinnotlistamista.	PAR-järjestelmän ja PAIKKO todistusten kautta arvioitu toiminnan tuloksellisuutta. Tiivistetty etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan yhteistyötä. Kehitetty Taitotuvan oppimisympäristöä. Laadittu Taitotuvalla strategia laadun ja tavoitteiden mittariksi.	PAR-järjestelmän kautta arvioitu niin etsivän nuorisotyön, kun nuorten työpajatoiminnan tuloksellisuutta. Tiivistetty yhteistyötä ja samalla siirretty yhteen etsivään. Laadun arviointia toteutettu valtakunnallisten laatukriteereiden avulla.	PAR-järjestelmän kautta arvioitu niin etsivän nuorisotyön, kun nuorten työpajatoiminnan tuloksellisuutta. Tiivistetty yhteistyötä. Laadun arviointia toteutettu valtakunnallisten laatukriteereiden avulla. Kehittämistyötä ohjanneet valtakunnalliset muutokset, viimeisenä työllisyysalueuudistus.

4.2.6 Hyvinvointipalveluiden (vapaa-ajan palveluiden) kehittäminen

Uusi koulunuorisotyöhanke käynnistettiin joulukuun 2024 alussa ja sen myötä nuorisotyössä oli koko vuoden ajan käytössä 0,5 htv koulunuorisotyöntekijän resurssi 1,5 htv kunnallisen nuorisotyöntekijäresurssin lisäksi. Hanke jatkuu vielä heinäkuuhun 2026 saakka. Lisäksi nuorisotilaohjaajina tuntityöntekijä. Näillä resursseilla mahdollistui kirkonkylän nuorisotilojen säännöllinen aukiolo neljänä päivänä viikossa, satunnaiset tapahtumat ja retket sekä nuorisovaltuuston ohjaaminen. Lisäksi resursseilla pystyttiin koulunuorisotyössä toteuttamaan ryhmäytyksiä pitkin lukuvuotta kaikille yläkoulun luokille.

Koulunuorisotyöhankkeen myötä nuorten kynnys osallistua myös vapaa-ajan toimintaan on laskenut. Koulupäivien aikana nuorisotiloilla tapahtuva toiminta tekee tilat ja nuorisotyöntekijät tutuiksi, mikä tuo koko ajan uusia nuoria palveluiden piiriin. Nuorisotilatoiminta onkin ollut varsinkin syksyllä 2025 erityisen aktiivista.

Vuoden 2025 lopulla nuorisotiloissa tarkistettiin tilojen henkilömitoitusta. Nuorisotiloissa saa yhtäaikaaisesti oleilla 38 henkilöä, mikä voi asettaa toiminnalle pieniä haasteita. Kohdennetussa nuorisotyössä etsivä nuorisotyöntekijä 1,0 htv ja nuorten työpajaohjaajat 2,0 htv vakinaistettiin 2025.

4.2.7 Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön arviointi ja kehittäminen

Etsivällä nuorisotyöllä ja työpajalla on käytössä valtakunnallinen PAR-järjestelmä, jota käytetään toimintojen tuloksellisuuden seurantaan ja suunnitteluun. Taitotuvalla on myös käytössä PAIKKO-todistukset, jotka tekevät näkyväksi työpaikoilla, yhteisöissä ja valmennuksissa havaitun osaamisen. Nuorille annettava osaamistodistus kuvaa tunnistetut ja tunnustetut osaamiset taidot ammatillisten perustutkintojen perusteiden mukaisesti. Taitotupa on hyväksytty oppimisympäristö ja tutkinnon osia voi suorittaa tutkinnosta: media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto -painotuotannon osaamisala.

Työllisyysalueisiin liittyvät muutokset ja uudistusten voimaantulo 2025 aiheutti epäselvyyksiä ja epämääräisyyttä nuorten työpajojen toiminnan palvelutarjontaan. Tämä yhdistettynä hyvinvointialueuudistuksen ovat työllistäneet nuorten työpajoja ja Taitotuvalla vuosi 2025 meni valtakunnallisten ohjeiden seurantaan ja oman toiminnan kehittämiseen vastaamaan yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia.

Taitotuvalla vuonna 2003 laaditun strategian päivitystä on aloitettu. Taitotupa arvioi toimintaansa seuraten nuorten työpajatoiminnan valtakunnallisia laatukriteereitä. Työpajaohjaajan ja vastaavan työpajaohjaajan työsuhteet muutettiin määräaikaista toistaiseksi voimassa oleviksi.

Yhteen etsivään siirtyminen aiheutti myös 2025 työn sisällön ja työroolin tarkastelua ja kehittämistä. Etsivä nuorisotyön toimisto siirtyminen Taitotuvalla ja yhteistyö työpajaohjaajien kanssa todettiin hyväksi ratkaisuksi ja mahdollisti kehittämistyön ja arvioinnin reaaliajassa. Etsivää nuorisotyötä ohjaa toiminnalle laaditut valtakunnalliset laatukriteerit ja ohjeistukset, kehittämistyö on jatkuvaa. Etsivä nuorisotyöntekijän määräaikainen työsuhde muutettiin toistaiseksi voimassa olevaksi.

Yhteistyö Ohjaamon kanssa on selkeytynyt ja toimii hyvin, toteutuneet muutokset ovat etsivän nuorisotyön ja nuorten palvelutarpeen kannalta todettu toimiviksi.

Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi; Kohderyhmänä kaikki kuntalaiset							
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025
Kohtaamispaikkojen tarjoaminen	Matalan kynnyksen kohtaamispaikat	Helposti lähestyttävät tilat ja paikat	Kävijämäärät (kirjastot, nuorisotilat, Kansalaisopiston kurssit)	Nuorisotilojen kävijämäärät lisääntyneet. Moposuora otettu käyttöön. Kotanuokari järjestetty ja nuorten rantatapahtuma. Kirjastojen kävijämäärät ovat lisääntyneet ja Aseman omatoimikirjasto on laajentanut kirjastopalvelujen saatavuutta.	Kirjastojen kävijämäärä on laskenut hieman edellisestä vuodesta	Alkuvuoden remontin jälkeen nuorisotilat avattu uudistettuina. Nuorisotilan kävijämäärät elpyneet edellisestä vuodesta. Avoimessa tilatoiminnassa kävijöitä yhteensä 1320. Koulut, kirjasto, monitoimitalo ja seniorikeskus merkittäviä kohtaamispaikkoja sekä kunnan omana toimintana että kolmannen sektorin toimintana	Avoimien nuorisotilailtojen kävijämäärät on ollut koko vuoden edelleen nousussa. Nuoria osallistui avoimeen tilatoimintaan 1976.
Ennaltaehkäisevät hyvinvointipalvelut	Nykyisen palvelutarjonnan turvaaminen yhdessä järjestöjen kanssa	Tarjotaan kuntalaisille monipuolisia virkeitä ja yhteisöllistä toimintaa	kansalaisopiston kurssit, kirjaston aukiolo-tunnit, hyvinvointipalveluiden tapahtumat ja näytellyt, yhteistyö järjestöjen kanssa	Ehkäisevän päihdetyön koordinoimisessa olennainen muutos on ollut valmistautuminen tulevaan hyvinvointialueen vastinparityöskentelyyn. Koronarajoitusten purkaututtua peruspalveluja pystytty tuottamaan. Nuorisotiloilla mm. kävijämäärät nousseet.	Hyvinvointipalveluiden tapahtumia on järjestetty perinteiseen tapaan. Lastenfestarit, yökirjasto, konsertit, Hankasalmilive, joulutapahtumat keränneet hyviä yleisömääriä.	Nuorisopalveluissa toteutettu tapahtumia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Lisäksi nuorten osallisuutta ja vaikuttamistyötä tuettu järjestöyhteistyöllä. Tapahtumayhteistyö kolmannen sektorin kanssa tiivistä. Laadukas hyte-tyo merkittävä osa nykyaikaista kuntarakennetta	Ennaltaehkäiseviä hyvinvointipalveluja järjestetty vuoden 2024 tavoin. Hyte-koordinaatioon panostettu aiempaa enemmän.

4.2.8 Kohtaamispaikkojen tarjoaminen

Kirjastot ovat avoimia kohtaamispaikkoja kuntalaisille ja vuonna 2025 ne olivat käytettävissä ennennäkemättömässä laajuudessa. Aseman kirjaston lisäksi omatoimikirjasto saatiin käyttöön helmikuun alkupuolella myös pääkirjastossa. Sen tilat olivatkin käytettävissä yli 2100 tuntia viimevuotista enemmän. Pääkirjaston parvella oleva lasten ja nuorten tila sai uudet, viihtyisät kalusteet vuoden alussa ja käyttäjät ovat olleet tyytyväisiä. Kirjasto varaa kunnan tiloja kolmannen sektorin toimijoille, kuten Senioritupaa, Kulttuurikellaria ja Tertunpellon kotaa hiihtokauden ulkopuolella.

Tilojen tarjoaminen ja tila-asioiden koordinointi on merkittävä asia strategisesti Hankasalmella. Järjestöt pystyvät varaamaan kokoustiloja ilmaiseksi omaan käyttöön, mikä kannustaa kolmatta sektoria toimimaan aktiivisesti. Näillä toimilla lisätään osallisuutta ja saadaan tuotettua kulttuuria monipuolisesti kuntalaisille. Vuoden 2025

aikana järjestökentältä on tullut kuntaan kiitosta maksuttomista kokoustiloista, koska järjestöjen tiedossa on yleinen tilanne maakunnassa. Useat kunnat ovat kiristäneet tilojen tarjoamisen kriteerejä ja nostaneet asiakasmaksuja.

Nuorisotilojen kävijämäärät avoimissa tilailloissa on ollut taas nousussa. Nuoria osallistui avoimeen tilatoimintaan 2134 kertaa vuoden 2025 aikana. Aseman bändikämpä puolestaan tarjoaa tilan nuorten omaehtoiselle bänditoiminnalle. Tilatoiminnan lisäksi matalan kynnyksen kohtaamispaikkoina nuorille ovat toimineet myös nuorisotyön tapahtumat ympäri kuntaa, esim. kirjastolla, eri kouluilla ja Revontulella.

4.2.9 Ennaltaehkäisevät hyvinvointipalvelut

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on noussut merkittäväksi osaksi kunnan toimintaa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteutettiin pääosin lakisääteisten peruspalvelujen kautta; kansalaisopisto, kirjasto, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut. Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisessä huomioidaan yhteistyö sekä hyvinvointialueen että kolmannen sektorin kanssa.

Vuonna 2025 ennaltaehkäisevässä toiminnassa panostettiin vakinaistamalla liikunta- ja hyvinvointikoordinaattorin, etsivän nuorisotyöntekijän, vastaavan työpajaohjaajan ja työpajaohjaajan tehtävät. Liikunta- ja hyvinvointikoordinaattorin tehtävässä uutena osana työnkuvassa tuli hyte-työ laajemmin mm. Indikaattoritiedon kerääminen ja analysointi. Tällä tavoin Hankasalmen kunnassa saatiin lisäpanostusta hyte-koordinaatioon, minkä osuus on aiemmin nähty riittämättömänä kunnassa. Näillä toimilla on pystytty vaikuttamaan tehokkaammin ennaltaehkäisevästi.

Hankasalmen toimet hyvinvoinnin ja terveydenedistämisessä on nähty kehittyneen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella. Kannustinperusteinen hyte-kerroin –valtionavustuksen määrä nousi edellisvuoden 74 000 eurosta 82 000 euroon vuonna 2025. Vuoden 2024 raportoidut tulevaisuuden tavoitteet realisoituivat vuonna 2025.

4.3. Hankasalmi – vastuullinen omistaja

Omistajuuden tavoitteet olivat suunnitelmassa asetettu pääasiassa ympäristötoimelle. Kiinteistöjen käyttäjänä on kuitenkin tärkeää huomioida, että Talonpalveluiden ja muun henkilöstön vuorovaikutus on mutkatonta ja vastuullista siten, että kiinteistöt pysyvät kunnossa ja säilyttävät arvonsa. Sotepalveluiden käytössä olevien kiinteistöjen vuokraaminen hyvinvointialueelle ja sen myötä tehtävä yhteistyö on osa vastuullista omistajuutta.

Hankasalmi - vastuullinen omistaja						
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025
Hakan asuntokohteiden peruskorjaus ja turhasta asuntokannasta luopuminen.	Hakan asuntokohteiden peruskorjausta toteutetaan suunnitelmallisesti ja kunnalle turhasta asuntokannasta	Konsernin kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelmaa tarkennetaan töiden edetessä.	Peruskorjausten toteumaa €/m ² seurataan ja siitä raportoidaan kvartaaleittain Hakan hallitukselle.	Korjauskustannuksista raportoitu Hakan hallitukselle ja keskusteltu toteutumasta.	Hakan peruskorjaukset keskeytetty taloudellisen tilanteen vuoksi.	Hakan peruskorjaukset keskeytetty taloudellisen tilanteen vuoksi.

	sekä muista turhista kiinteistöistä luovutaan					
Kiinteistöjen kunnossapidon ja kiinteistönhoidon tehostaminen.	Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistönhoitoa tehostetaan.	Konsernin kiinteistöjen peruskorjaus-ohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmassa.	Peruskorjausten toteutuksen tasoa valvotaan aktiivisesti.	Säännöllinen valvonta, vastuu vanhemmalla maalarilla.	Säännöllinen valvonta, vastuu kiinteistöistöjohtajalla.	Säännöllinen valvonta, vastuu kiinteistöjohtajalla.

4.4 Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi

Elinvoimaisuuden saavutamme hyvällä ja toimivalla yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa. Työllisyyspalveluiden rooli on myös merkittävä kunnan elinvoimaisuudelle. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eteen tehtävä yhteistyö painottuu uudella tavalla perusturvapalveluiden siirryttyä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle.

Työllistymistä tukevien palvelujen tavoitteena on työkyvyn ylläpitäminen tai kuntoutuminen ja sen myötä mahdollisuuksien lisääminen palkkatyöhön. Pitkään työttömänä olleiden työkykyä, työnhaku-, työllistymis- ja työelämävalmiuksia voidaan parantaa eri keinoin. Tärkeitä toimia ovat muun muassa työhönvalmennus ja palkkatuki sekä erilaiset työkokeilujaksot. Ennen kaikkea työllistymistä helpotetaan myös lisäämällä työpaikkoja, joiden työehdot ovat kohtuulliset.

Työllisyyspalveluissa keskityttiin kuluneena vuonna yhä enemmän työttömän henkilön kokonaisvaltaiseen palvelutarpeen arvioimiseen ja sopivan jatkopolun löytymiseen. Toimilla pyritään asiakkaiden itsenäisen elämän tukemiseen ja tuen tarpeen hallittuun vähentämiseen. Kunnan muiden toimialojen ja paikallisten yhdistysten kanssa tehtävää yhteistyötä pyrittiin työllisyyspalveluissakin tehostamaan, jotta tarkoituksenmukaisia palvelupolkuja syntyy yhä useammalle asiakkaalle.

Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi							
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025
Nuorten osallisuuden kanavien vahvistaminen	Nuorisovaltuuston, oppilaskuntien sekä tutor- ja tukari-toiminnan tukeminen	Yhteistyö paikallisesti, alueellisesti sekä Nuorten akatemian kanssa	Konkreettiset muutokset palautteiden jälkeen	Koulunuorisotyöhankeen kohderyhmänä on ollut myös tutoroppilaat, tukarit ja oppilaskunta. Osallisuus lisääntynyt koulun jälkeen.	Nuorisovaltuusto saatu täysimääräiseksi. Koulunuorisotyö tavoittanut laajasti nuoria.	Valtaa ja voimaa-hanke aktivoi tukareita, oppilas/opiskelijakunnan jäseniä sekä NuVaa koulukeskuksella ja nuorisotiloilla. Koulunuorisotyö tavoittanut laajasti nuoria. Keuhäällä 2024 järjestetty Nuoret ja osallisuus -tahtuma kokosi yhteen kaikki yläkouluikäiset nuoret, kuntapäättäjiä, viranhaltijoita ja nuorten kanssa toimivien tahojen edustajia keskustelemaan nuorten osallisuudesta.	Kaikille kouluille valitaan lukuvuosittain oppilaskunnan hallitus. Nuorisovaltuusto on täysimääräinen. Koulunuorisotyö tavoittaa nuoria 6.lk ylöspäin aina lukiolaisiin saakka. Yhteistyö Valtaa ja voimaa -hankkeen kanssa jatkuu. Yhteistyö tukiooppilaiden ja lukion tuutoreiden kanssa.

Koulutuspalveluiden osallisuus	Asiakkaiden ja henkilöstön osallisuuden vahvistaminen turvallisen oppimisympäristön kehittämiseen ja ylläpitämiseen	Asiakkailla ja henkilöstölle tarjotaan eri tavoilla mahdollisuus osallistua, arvioida ja kehittää kasvatusympäristöä	Koulutuspäivien, työkokousten, kehityskeskustelujen, Tiimipalaverien, vanhempainyhdistysten, vanhempien tapaamisten määrä, lasten haastattelut (lomake käytössä kaikissa yksiköissä)	Koronarajoitusten purettua koulukeskussella on käynnistynyt oppilas- ja opiskelijakuntatoiminta sekä vanhempainyhdistystoiminta. Koulujen työ/tiimikokouksia järjestetään säännöllisesti viikoittain.	Oppilas- ja opiskelijakunta-toiminta sekä tukioppilastoiminta on toiminut melko aktiivisesti yhteistyössä nuorisotoimen ja Nuorten Suomi:Täältä tuleen!-projektin henkilöiden kanssa. Koulujen työ/tiimikokouksia on järjestetty säännöllisesti viikoittain.	NJ ja AS: Henkilöstön kehityskeskusteluja on pidetty ja kouluilla on lähes viikoittain henkilöstön yhteinen suunnittelutapaaminen. Vanhempi on tavattu arviointikeskusteluissa ja vanhempainvarteissa. Oppilaskuntatoiminta on aktiivista molemmilla kouluilla. KV ja lukio, kehityskeskustelut, FORMsit liittyen arviointiin koskien omaa työtä, esihenkilötyötä ja seuraavaa lukuvuotta.	NJ: Koululla pidetään säännöllisesti henkilöstön yhteinen suunnittelupalaveri, jonka yhteydessä toimintaa arvioidaan ja suunnitellaan. Huoltajia tavataan arviointikeskusteluissa, vanhempainvarteissa ja -iltoissa. Oppilaskuntatoiminta on aktiivista. Henkilöstön kehityskeskustelut pidetään vuosittain.
Harrastustoiminnan ja tapahtumien mahdollistaminen	Eri toimijatahojen monimuotoisen tukemisen	yhteistiedotuksen, toimijatapaa- mien ja hyvinvointipalveluiden vuosikellon toteuttaminen sekä kohdennettu auttaminen	Tapahtumien määrä, osallistujien määrä, kuulemistilaisuuksien järjestäminen	Perusopetuksessa on käynnistetty Harrastamisen Suomen malli (OKM) hanke, jonka päätavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Harrastusvalikoiman suunnittelussa keskeistä on ollut lasten ja nuorten toiveiden kuuleminen. Koulu-kohtaisia suosikkiharrastuksia on selvitetty oppilaskyselyjen kautta.	Harrastamisen Suomen mallia on jatkettu ja toteutettu oppilaiden toiveita kuunnellen Hankasalmen kaikissa perusopetusta tarjoavissa kouluissa.	Harrastamisen Suomen mallin kerhot ovat toteutuneet jokaisessa koulussa. Kunta mukana järjestämässä vuosittain kymmeniä tapahtumia joko omana toimintana tai yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.	Tapahtumayhteistyötä on kehitetty järjestelmällisesti. Vuoden päätapahtumiin panostettiin tuntuvasti, minkä lisäksi mahdollistettiin monipuolisesti tapahtumia yleisesti.

4.4.1 Nuorten osallisuuden kanavien vahvistaminen

Nuorisovaltuustotoimintaan on saatu vuoden 2025 aikana mukaan uusia jäseniä ja Keski-Suomen nuorisovaltuustoon on nimetty uudet edustajat Hankasalmen nuorisovaltuustosta. Kuluneen kauden aikana on tehty töitä sen eteen, että nuorille on saatu kirkastettua nuorisovaltuuston ydinajatus ja tavoitteita. Yhteistyötä nuorten osallisuuden tiimoilta on pyritty vahvistamaan mm, Nuorten Suomen kanssa. Via Gaudium ry:n Valtaa ja voimaa –hankkeen kanssa toteutettiin yhteistyössä keväällä 2025 tutustumisretki Eduskuntatalolle ja MTV3:n uutistoimitukseen. Retkellä mukana oli nuorisovaltuustolaisia, Kuuhankaveden koulun oppilaskunnan hallituksen jäseniä ja tukioppilaita. Koulunuorisotyössä on tehty tukioppilaiden entistä tiiviimpää yhteistyötä nivelvaihteyden sekä läpi vuoden tapahtuvien ryhmäytysten osalta. Nuorille on tarjottu myös enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa mm. Väli-tunti- ja vapaa-ajan toimintaan.

4.4.2 Koulutuspalveluiden osallisuus

Aseman koululla toimii aktiivisesti sekä oppikunnan hallitus että vanhempainyhdistys. Vuoden 2025 aikana vanhempainyhdistys on ottanut aiempaa suurempaa roolia varainkeruuseen koskien luokkien kevätretkiä. Vanhempainyhdistyksessä pieni joukko tekee paljon oppilaiden eteen. Toivottavasti useampi perhe osallistuisi jatkossa toimintaan. Koulu on tehnyt hyvää yhteistyötä vanhempainyhdistyksen kanssa.

Niemisjärven koululla toimii aktiivinen oppilaskunnan hallitus, jonka kautta oppilaat pääsevät esittämään ideoitaan. Oppilaskunnan aloitteesta on järjestetty muun muassa Talent- ja ystävänpäivätapahtuma sekä järjestetty välituntitoimintaa. Koulukahvilatoiminta on vakiintunut tärkeäksi osaksi Niemisjärven koulun toimintaa. 5.–6. luokan oppilaat suunnittelevat valmistettavat tuotteet, niiden hinnat ja muut tarvittavat järjestelyt koulukahvilaan. Kahvilan tuotoilla mahdollistetaan luokkaretki keväällä. Kahviloissa on käynyt mukavasti vieraita myös koulun ulkopuolelta.

Kuuhankaveden koulun oppilaskunta jatkoi vuoden 2025 alun yhteistyötä Via Gaudium ry:n Valtaa ja voimaa –hankkeen kanssa. Hankkeen myötä nuoret saivat vierailijaksi koululle kansanedustajan ja oppilaskunnan hallitus pääsi vierailemaan Helsinkiin eduskuntatalolle ja MTV3:n uutistoimitukseen. Koulunuorisotyö on osaltaan tiivistänyt entisestään yhteistyötä tukioppilaiden kanssa ja tukenut nuorten osallisuutta omalta osaltaan tarjoamalla mahdollisuuksia vaikuttaa mm. välituntitoimintaan.

4.4.3 Harrastustoiminnan ja tapahtumien mahdollistaminen

Aseman koululla on toiminut viikoittain 8 kerhoa. Kerhot on sijoitettu lukujärjestyksessä tiistain viimeiselle tunnille, ja koulukyydit lähtevät kerhon jälkeen. Tämä mahdollistaa kaikille osallistumisen, ja sen vuoksi lähes kaikki oppilaat osallistuvat kerhoihin. Kerho-ohjaajina ovat toimineet pääasiassa hankekoordinaattorin pyytämät koulun ulkopuoliset henkilöt. Kovin paljon valinnaisuutta ei ole pystytty toteuttamaan. Kerhon yhteydessä oppilaille on jaettu välipalakeksi.

Niemisjärven koululla on viikoittain kuusi kerhoa, jotka sijoittuvat maanantaipäiviin koulupäivän loppuun. Yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta kaikki oppilaat osallistuvat kerhoihin. Kerhoja pitävät hankekoordinaattorin järjestelemät kerho-ohjaajat, jotka eivät ole koulun henkilökuntaa. Liikuntakerhot ovat kaikkein suosituimpia kerhoja.

Nuorille suunnattuja tapahtumia järjestettiin melko monipuolisesti Kirkonkylällä, Asemalla kuin Niemisjärvelläkin nuorten toiveita kuullen. Yhteistyötä tehtiin koulukeskuksen, Aseman koulun, 4H-yhdistyksen, seurakunnan ja nuorisovaltuuston kanssa itse tapahtumien järjestämisessä sekä tarjoamalla apua mm. mainostamiseen ja nuorten osallistamiseen. Tärkeää yhteistyötä tehtiin myös hyvinvointipalveluiden kesken. Kesällä 2025 kokeiltiin nuorten toiveista syntynyttä toimintatiistaita, joihin nuorten oli mahdollisuus tulla kokeilemaan eri liikuntalajeja matallalla kynnyksellä viikoittain läpi kesän. Toimintatiistai on hyvä esimerkki tärkeästä yhteistyöstä hyvinvointipalveluiden kesken.

Nuorten tapahtumiin osallistujia oli vaihtelevat määrät. Koulujen loma-ajoille toivottuihin tapahtumiin tai työpa-joihin osallistujia oli melko vähän, kun taas 4H:n kanssa yhteistyössä järjestetty 4Happening –tapahtuma veti nuoria paikalle satapäin. Myös koulupäivän aikana toteutettu liikenneturvatapahtuma koulun piha-alueella oli suosittu.

Tapahtumakentällä jatkettiin hyväksi havaittua mallia yhteistyön vahvistajana. Hankasalmen tapahtumien kokonaisuus syntyy kunnan eri toimijoiden yhteistyönä. Strategisesti merkittävät tapahtumat mm. Lastenfestarit, seniorihumputtelut ja Yökirjasto järjestettiin laajalla yhteistyöllä. Hankasalmen kunta oli mukana satamääräisissä tapahtumissa vuonna 2025 joko luoden joko itse tai yhteistyössä, avustaen tai antamalla erilaista materiaali- tai työntekijäapua. Hankasalmen kunnan viestintä on tärkeässä roolissa tapahtumien, jotta tapahtumat saatiin esiin. Kunnan ylläpitämissä toimijatapaamisissa kartoitettiin yhdistysten tapahtuma-aikeita päällekkäisyyksien välttämiseksi.

5 Keskeisimmät havainnot ja kehittämiskohteet hyvinvoinnin edistämisessä

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu siirtyi Keski-Suomen hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta alkaen. Siitä eteenpäin hyvinvointityö on kunnan ja hyvinvointialueen välille jaettua. Kunnat jatkavat niiden hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen eli hyte-palveluiden tuottamista, jotka eivät siirtyneet uudistuksessa hyvinvointialueille. Käytännössä tämä on ennaltaehkäisevää ja toimintakykyä ylläpitävää työtä, joka pitää nähdä mahdollisimman laaja-alaisena ja eri rajapinnat ylittävän yhteistyönä kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Kyseessä on siten niin fyysisen, psyykkisen, henkisen, hengellisen kuin sosiaalisen hyvinvoinnin edellytysten tukeminen kaikenikäisten kuntalaisten kohdalla. Tehtyjen havaintojen ja kunnan strategiaan tavoitteisiin perustuvan tiedon perusteella nostetaan esiin keskeisimmät hyvinvoinnin edistämiskohteet.

5.1 Keski-Suomen hyvinvointialueen ja kunnan välisessä yhteistyössä tunnistettuja kehittämiskohteita ja toiminnan painopisteitä

- Yhdyspintatyöskentely hyvinvointialueen kanssa; ehkäisevä päihdetyö, lähisuhdeväkivaltakoordinaattori, perhekeskus, senioritoiminta, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, liikuntaneuvonta jne. ovat kaikki tärkeitä osa-alueita
- Senioritoiminnan turvaaminen sekä kunnan omana toimintana että yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa
- Tarvittaessa yhteisöllisen asumisen suunnittelu yhteistyössä kunnan, hyvinvointialueen ja järjestöjen kanssa

Näiden kaikkien osa-alueiden kohdalla onnistunut yhteistyö luo jatkossakin mahdollisuuksia kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eteen tehtävälle työlle, joka on osana hyvän arjen edellytysten luomista.

Kunnassa on laadittu Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2022–2024. Sen päivittäminen vastaa kunnan ja hyvinvointialueen nykyistä tehtäväjakoa sekä uuden kuntastrategian mukaisia linjauksia tehdään vuoden 2026 aikana. Toiminta-ajatuksena on, että oikein kohdennetuilla, asiakaslähtöisillä ja asiakkaan yksityisyyttä kunnioittavilla palveluilla tuetaan kuntalaisen turvallista ikääntymistä esteettömässä ympäristössä sekä yhteyttä omaan sosiaaliseen verkostoon ja yhteisöön hankasalmelaisena. Visiona on, että omaan pärjäämiseensä luottava ikääntyvä kuntalainen elää itsenäistä ja omannäköistä elämää omassa kodissaan. Toimiva yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen kesken näiden tavoitteiden mahdollistajana on jatkossakin olennaisen tärkeää.

5.2 TE-palveluiden uudistus

Laki julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä hyväksyttiin maaliskuussa 2023. Lain ensimmäiset voimaan saattamista käsittelevät osat astuivat voimaan keväällä 2023 ja varsinainen järjestämisvastuu siirtyi kunnille 1.1.2025 lukien. TE-palveluiden järjestäminen annetaan 20.000 työvoimamäärän ylittävälle kunnille. Mikäli

tämä työvoimamäärä ei ylity, kuntien tulee perustaa 20.000 työvoimamäärän ylittävä, maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva yhteinen työllisyysalue.

Valtioneuvosto hyväksyi Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen, jonka vastuukuntana toimii Äänekosken kaupunki. Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen kuuluu lisäksi Hankasalmi, Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Konnevesi, Kyyjärvi, Laukaa, Pihtipudas, Saarijärvi, Uurainen ja Viitasaari.

Tavoitteena on luoda palvelurakenne, joka edistää työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. TE-palvelujen siirrolla kunnille ajatellaan tuottavan palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta.

5.3 Sivistyspalvelujen kehittämiskohteita ja toiminnan painopisteitä

- Yhteistyön vahvistaminen ja juurruttaminen Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa
- Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen
- Nuorten osallisuuden ja nuorisovaltuuston aktiivisen toiminnan vahvistaminen
- Liikuntapalveluissa liikuntastrategian ja liikuntaneuvonnan palveluketjun juurruttaminen.
- Kulttuuritoiminnassa edelleen vahva yhteistyö kolmannen sektorin kanssa on tärkeää
- Lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen terveyden- ja hyvinvoinnin edistäminen

5.4 Ympäristötoimen kehittämiskohteita ja toiminnan painopisteitä

- Panostaminen liikuntapaikkojen hoitoon; ympäristötoimessa on erikseen nimetty henkilö, joka vastaa liikuntapaikkojen hoidosta
- Piha-, virkistys- ja puistoalueiden, leikkipaikkojen sekä myynnissä olevien asuintonttien hoito
- Katu- ja kevyenliikenteen -väylien kunnossapito

Näiden osa-alueiden kohdalla panostus korjaus- ja hoitotöihin luo jatkossakin mahdollisuuksia kuntalaisten harrastamisen ja viihtyvyyden edistämisen eteen tehtävälle työlle, joka on osana hyvän arjen edellytysten luomista.